

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

x. A.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1932:6

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

NORMALFÖRSLAG

TILL

BYGGNADSORDNINGAR

M. M.

PÅ UPPDRAG AV STATSRADET OCH CHEFEN
FÖR KUNGL. KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET UTARBETADE INOM
KUNGL. BYGGNADSSTYRELSEN

I

BYGGNADSORDNING
FÖR STAD, KÖPING OCH STÖRRE
MUNICIPALSAMHÄLLE

S T O C K H O L M

1 9 3 2

Statens offentliga utredningar 1932

Kronologisk förteckning

1. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till vissa ändringar i den sociala arrendelagstiftningen. Marcus. 121 s. **Jo.**
2. Betänkande rörande erkännande och verkställighet av utländsk civildom. Av E. Marks von Würtemberg. Marcus. 43 s. **Ju.**
3. Luftförsvarsutredningens betänkande. Utredning beträffande hemortens och civilbefolkningens skyddande vid luftanfall mot Sverige. Norstedt. 139 s. **Fö.**
4. Dödlighetsantaganden för livränteförsäkring. Norstedt. 142 s. **H.**
5. Betänkande rörande frivilliga sammanslutningar mellan enskilda järnvägar i Skåne m. m. Beckman. 132 s. **K.**
6. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 1. Byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle. Marcus. 37 s. **K.**
7. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 2. Byggnadsordning för mindre municipalsamhälle. Marcus. 27 s. **K.**
8. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 3. Byggnadsordning och utomplansbestämmelser för landsbygden. Marcus. 18 s. **K.**
9. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 4. Bilagor till normalbyggnadsordningar för städer och för landsbygden. Marcus. 32 s. **K.**

Ann. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1932:6

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

NORMALFÖRSLAG

TILL

BYGGNADSORDNINGAR

M. M.

PÅ UPPDRAG AV STATSRÅDET OCH CHEFEN
FÖR KUNGL. KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET UTARBETADE INOM
KUNGL. BYGGNADSSTYRELSEN

I

BYGGNADSORDNING FÖR STAD, KÖPING OCH STÖRRE MUNICIPALSAMHÄLLE

STOCKHOLM 1932

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Normalförslag till byggnadsordningar m. m.

- I. Byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle (Statens off. utr. 1932:6).
- II. Byggnadsordning för mindre municipalsamhälle (Statens off. utr. 1932:7).
- III. Byggnadsordningar och utomplansbestämmelser för landsbygden (Statens off. utr. 1932:8).
- IV. Bilagor till normalbyggnadsordningar för städer och för landsbygden (Statens off. utr. 1932:9).

Inledning.

Vid uppgörandet av normalförslag till byggnadsordningar enligt 1 § i byggnadsstadgan har det visat sig lämpligt att framlägga två olika typer. Förevarande förslag eller den större typen avses för städer, köpingar och större municipalsamhällen samt den mindre typen för mindre municipalsamhällen. Det har ansetts vara riktigast att hänföra större municipalsamhällen till den större samhällsgruppen, då dessa samhällens invånarantal ofta betydligt överstiger de mindre städernas. Någon bestämd gräns mellan de båda typernas tillämpningsområden läser icke låta sig uppdragas. Å Konungens befallningshavande torde böra ankomma att tillse, att icke den mindre typen kommer till användning i fall då densamma icke synes innebära en tillfyllestgörande reglering, men för samhällen, där icke behov förefinnes av större bostadshus än till högst två våningar, torde den enklare typen vara tillfyllest.

I fråga om de ämnen, byggnadsordning må omfatta, uttalas i 1 § i byggnadsstadgan, att byggnadsordning skall upptaga de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller byggnadsstadgan eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av stadens byggnadsväsen. Till utfyllnad av denna mycket allmänna bestämning innehåller emellertid stadgan i ett flertal paragrafer uttrycklig föreskrift om att bestämmelser i olika hänseenden antingen skola eller ock må meddelas i byggnadsordningen. Såsom ledande grundsats uttalade föredragande departementschefen vid byggnadsstadgeförslagets framläggande, att bestämmelser av mera allmängiltig art upptagits i stadgan, under det att föreskrifter av lokal karaktär ävensom de rent byggnadstekniska detaljbestämmelserna hade sin rätta plats i byggnadsordningarna.

I motion nr 259 i första kammaren vid 1931 års riksdag hemställdes, bland annat, att riksdagen måtte begära, att i stadgan eller åtminstone i motiven tydligt uttalades, att byggnadsordning även finge inrymma skärpning av stadgans grundsatser eller, om detta ej bifölles, stadgan förtydligades med uttrycklig föreskrift, att så ej finge ske.

Med anledning härav har utskottet uttalat, att av § 1 framginge, att byggnadsordningarna finge innehålla bestämmelser i ämnen, som antingen genom uttrycklig föreskrift i stadgan hänvisats till byggnadsordningen eller som eljest tarvade reglering. Klart vore emellertid, fram-

höll utskottet vidare, att byggnadsordning icke utan stöd i stadgan finge upptaga bestämmelse, vare sig i skärpande eller lindrande riktning, som vore mot stadgan stridande. Då detta torde ligga i sakens natur, ansåg utskottet uttrycklig föreskrift härom icke vara erforderlig.

Detta utskottets uttalande synes innebära en värdefull vägledning. Stadsgans formulering torde således ej avse att utesluta, att en stad, som önskar i sin byggnadsordning få införd exempelvis föreskrift att boningsrums golv skall läggas minst 40 cm över markens yta, får denna föreskrift fastställd, oaktat stadgan innehåller bestämmelse om ett minsta mått av 30 cm. I detta fall synes nämligen stadgans avfattning innebära en viss frihet till jämkning av det angivna måttet uppåt. En annan sak är, att Konungens befallningshavande vid sin fastställelseprövning i dylika fall har särskild anledning att noga pröva stadgandets berättigande, så att icke på denna väg de byggande må komma att åläggas större inskränkningar än som kunna anses överensstämma med rättvisa och billighet. Skulle tvekan hos Konungens befallningshavande uppstå i detta avseende eller väckes fråga om en föreskrift, som otvivelaktigt står i strid med stadgans uttryckliga ordalag men ändock av någon anledning anses kunna i föreliggande fall vara till gagn, eller är fråga om ett ämne, som ligger mera fjärran från stadgans verkningskrets i övrigt, återstår alltid den utvägen att hos Kungl. Maj:t begära ett uttalande, huruvida hinder möter att i byggnadsordningen intaga den föreslagna bestämmelsen. Sådana uttalanden hava i åtskilliga fall förekommit under den hitillsvarande byggnadsstadgans giltighetstid.

Vid avfattandet av de bestämmelser, som inom den givna ramen ansetts bära upptagas i byggnadsordning, har det telt sig önskvärt att ej göra dessa bestämmelser alltför detaljerade. Alltför mycket av fixa mått framkallar lätt hos allmänheten och hos de tillämpande myndigheterna den föreställningen, att allt är väl beställt, blott dessa mått till punkt och pricka iakttagas. Härigenom slappas uppmärksamheten beträffande andra synpunkter, som icke kunna uttryckas i siffror, men vilkas beaktande icke därför är mindre betydelsefullt, då det gäller att ernå ett gott byggnadsskick. Det måste vidare förutsättas, att det rent hantverksmässiga i byggandet är allmän egendom hos alla dem, som överhuvud syssla med byggnadsverksamhet, liksom naturligtvis hos de kontrollerande myndigheterna. Det måste också förutsättas, att byggnadsnämnderna eller i varje fall de sakkunniga biträden — vare sig stadsarkitekter eller andra — som skola stå till byggnadsnämndernas förfogande, även äro förtrogna med de allmänna arkitektoniska och stadsbyggnadsmässiga begrepp, som det här gäller att tillämpa. Byggnadsordningens huvudsakliga uppgift bör vara att uppdraga vissa riktlinjer, som betingas av att det byggande, som byggnadsordningen avser att reglera och kontrollera, är en samhällelig företeelse och alltså måste underkastas hänsyn till det all-

männas och till andra enskildas rätt och bästa samt till allmän trevnad, sundhet och säkerhet.

Liknande uppgifter fyllas i avseende å byggandet av en del andra författningar. Gentemot dessa torde byggnadsordningen i princip böra avgränsas sålunda, att den upptager alla detaljföreskrifter av byggnadsteknisk art, medan sättet för användningen av byggnad regleras på annat sätt. Endast i vissa särskilda fall har hänsynen till den praktiska användbarheten föranlett en annan anordning.

Önskan att undvika alltför stor stelhet i tillämpningen har under de äldre författningarnas tid framkallat ett ganska omfattande dispensförfarande i form av beslut av högre myndigheter, länsstyrelser eller Kungl. Maj:t. Det torde hava varit ett allmänt önskemål att för framtiden inskränka eller om möjligt helt undgå anlitaandet av detta förfaringssätt. Häri ligger ytterligare ett skäl för undvikande av alltför bindande föreskrifter i byggnadsordningarna. En verkan härav blir att i byggnadsnämndens hand kommer att ligga en viss ökad befogenhet att taga hänsyn till omständigheterna i de särskilda fallen. En given förutsättning är emellertid, att byggnadsstadgans föreskrift om sakkunnigt biträde åt byggnadsnämnd icke blir en tom fras. Uppfylles icke detta krav, kan ändamålet med det nu tillämpade systemet äventyras. Det är därför angeläget, att länsstyrelserna vid sin fastställelseprövning beträffande byggnadsordningarna, bland annat, från denna synpunkt ägna särskild uppmärksamhet åt det sätt, på vilket vederbörande ort tillgodoser anspråken på sakkunskap vid byggnadsärendenas prövning, och, därest denna fråga icke synes löst på ett tillfredsställande sätt, tillser att bestämmelserna i ortens byggnadsordning icke så avfattas, att en därutinnan bristfälligt utrustad byggnadsnämnd ålägges större ansvar än den nödortfittigt kan bära.

Ett dispensförfarande torde dock icke kunna helt undvikas. I normalbyggnadsordningarna har därför inrymts en bestämmelse om rätt för Konungens befallningshavande att i vissa fall medgiva undantag från byggnadsordningens föreskrifter. I anslutning till ovan anförda synpunkter har dock denna befogenhet ansetts kunna tillerkännas byggnadsnämnden i sådana fall, då denna har till sitt förfogande sakkunnigt biträde med stadsarkitekts kvalifikationer.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 192, till 1931 års riksdag med förslag till ny byggnadsstadga hade bestämmelsen i § 12 mom. 1 den avfattningen, att byggnadsnämnden skulle till sitt biträde hava stadsarkitekt, men att Konungen kunde, när skäl därtill vore, medgiva befrielse från skyldighet härutinnan. Under betonande av ofrånkomligheten av att nödig sakkunskap ställdes till byggnadsnämndernas förfogande med hänsyn därtill, att den föreslagna lagstiftningen medförde ökade krav på dessa nämnder och att de verkningar man ville vinna med densamma vore bero-

ende av det sätt, på vilket byggnadsnämnderna handhade sina viktiga uppgifter, ansåg dock riksdagen, att fordran på stadsarkitekt icke borde göras obligatorisk. Riksdagen förordade därför i stället den lydelse paragrafens 1 mom., första stycket, nu erhållit, nämligen att byggnadsnämnden skall till sitt biträde hava stadsarkitekt men att stadsfullmäktige må, om förhållandena därtill föranleda, besluta, att nämndens behov av sakkunnigt biträde skall på annat sätt vara behörigen tillgodosett.

Då sålunda uttryckligen stadgats, att byggnadsnämndens behov av sakkunnigt biträde skall vara behörigen tillgodosett, och enligt 12 § 2 mom. i byggnadsstadgan bestämmelser härom meddelas i byggnadsordningen, måste det anses tillkomma länsstyrelsen på grund av dess tillsynsmyndighet enligt 124 § i stadgan att tillse, att denna föreskrift är för varje särskilt samhälles vidkommande uppfylld. Redan i samband med fastställandet av byggnadsordning bör alltså träffas ett avgörande, huru byggnadsnämndens behov av sakkunnigt biträde kommer att bliva tillgodosett. För städer och större stadsliknande samhällen, som i denna normalbyggnadsordning avses, torde i regel biträde av stadsarkitekt komma att visa sig erforderligt särskilt med hänsyn till de stora krav på sakkunskap inom stadsplaneväsendets område, som den nya lagstiftningen ställer på byggnadsnämnderna.

Därmed avses ingalunda, att varje stad eller större samhälle skulle hava sin egen stadsarkitekt. Detta skulle givetvis i många fall ställa sig alltför betungande. Ett flertal samhällen inom begränsade områden kunna mycket väl betjäna sig av samma sakkunnige. Dennes avlöning skulle då kunna nedbringas till ett mycket ringa belopp för varje samhälle, om ett lämpligt avvägt bidrag erlägges av de byggande, på sätt redan nu i många fall sker. Förslag till taxebestämmelser, som i detta hänseende syntes lämpliga, har inom byggnadsstyrelsen uppgjorts och intagits i Del IV, »Bilagor till normalbyggnadsordningar för städer och för landsbygden». Inom byggnadsstyrelsen har med begagnande av tillgänglig officiell statistik jämväl företagits en utredning, som synes giva vid handen, att man på denna väg kan uppnå ett tillfredsställande resultat.

Såsom *stadsarkitekt* bör givetvis icke godkännas annan än den, som förvärvat arkitektutbildning eller däremot svarande kompetens. Lämpliga behörighetsvillkor i detta hänseende voro intagna i § 12 mom. 2 i Kungl. Maj:ts förenämnda förslag till ny byggnadsstadga. Enligt dessa uppställdes vissa fordringar, som endast kunde eftergivnas genom beslut av Kungl. Maj:t. Riksdagen hade icke något att erinra mot de sålunda föreslagna kompetensfordringarna i och för sig men ansåg, att de borde uteslutas ur stadgan för att eventuellt införas i de särskilda byggnadsordningarna. I anslutning därtill har samma behörighetsbestämmelse nu föreslagits att intagas i normalbyggnadsordningen. Den befogenhet att medgiva undantag, som bestämmelsen innehåller, bör givetvis allt fortfarande förbehållas Kungl. Maj:t.

I byggnadsordningen erfordras i ganska stor utsträckning bestämmelser till förekommande av eldfara. För undvikande av oreda måste vid avfattandet av sådana bestämmelser hänsyn tagas till den terminologi, som vunnit burskap inom de egentliga brandskyddsförfattningarna.

Vid förslagets utarbetande har därför i mån av behov tillämpats en av statens provningsanstalt utarbetad nomenklatur (se Del IV A).

Till byggnadsordningens uppgifter hör jämväl att med stöd av 81 § i byggnadsstadgan meddela erforderliga lindrigare bestämmelser angående byggnadsverksamheten å utomplansområde, än vad som enligt stadgan eljest gäller. Behovet av lindringar i detta hänseende måste emellertid i hög grad bliva beroende på förhållandena å varje särskild ort, och det har därför ej syntts påkallat att i normalförslaget upptaga några bestämmelser därutinnan.

Slutligen må här erinras, att byggnadsförfattningarna torde hava till huvuduppgift att reglera åstadkommandet av nya byggnader och andra byggnadsåtgärder, men endast i undantagsfall, där sådant uttryckligen framgår av ordalydelsen, avse att möjliggöra ett ingripande mot redan i behörig ordning tillkomna byggnadsföretag. Det nu föreliggande förslaget utgår från denna uppfattning.

Förslag till vissa andra bestämmelser, som äga samband med byggnadsordningarna men ej intagits i detta normalförslag, återfinnas i förenämnda bilagssamling Del IV.

Normalförslag till byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle.

KAP. 1.

Om byggnadsnämnden.

§ 1.

Byggnadsnämnden består av fem ledamöter.

§ 2.

1. Byggnadsnämndens ordinarie sammanträden hållas två gånger i månaden å tider som nämnden bestämmer.
2. Kallelse till sammanträde utfärdas av ordföranden eller vice ordföranden och delgives ledamöterna minst tre dagar före sammanträdet.
3. Är ordinarie ledamot hindrad att närvara vid sammanträde, skall han anmäla detta för den sammankallande så tidigt, att denne hinner att såsom ledamot i hans ställe inkalla vederbörande suppleant.

(Ev. tillägg 4. Kallelse till varje sammanträde skall för övrigt utgå till samtliga suppleanter, vilka äga rätt att delta i nämndens överläggningar men i beslutet endast i den mån suppleant ersätter frånvarande ordinarie ledamot.)

§ 3.

Anmälningar och skrivelser till byggnadsnämnden inlämnas till nämndens expedition, vilken hålles öppen å tider, som av nämnden kungöras.

§ 4.

1. Byggnadsnämnden har till sitt biträde en stadsarkitekt samt i övrigt de tjänstebiträden, som särskilt bestämmas.

2. Behörighet till befattning såsom stadsarkitekt tillkommer den, som avlagt fullständig examen från tekniska högskolans fackavdelning för arkitektur eller från motsvarande avdelning vid Chalmers tekniska institut samt dessutom styrkt sig äga praktisk erfarenhet inom byggnadsfacket och inom området för byggnadsnämnds administrativa verksamhet. Person, vilken icke avlagt examen, som nyss sagts, men ändock förvärvat motsvarande insikter, må likväl kunna anställas såsom stadsarkitekt, där Konungen på ansökan förklarar honom behörig till sådan befattning.

3. Vid tillsättandet av stadsarkitekt skall byggnadsnämnden härom utfärda kungörelse i allmänna tidningarna med föreläggande av 30 (45) dagars ansökningstid, räknad från den dag kungörandet sker, varefter byggnadsnämnden bland de kompetenta sökande förrättar valet.

4. Därest beträffande någon fråga, som det tillkommer nämnden att pröva, nödig sakkunskap icke finnes bland nämndens ledamöter eller tjänstemän, äger nämnden tillkalla särskild sakkunnig att biträda vid ärendets handläggning.

Anm. Avfattningen av denna paragraf förutsätter, att samhället har stadsarkitekt. Skulle så icke bliva fallet, bör stadgandet jämkas med hänsyn till det sätt, på vilket nämndens behov av sakkunnigt biträde tillgodoses. Se vidare till denna paragraf hörande förklaringar och anvisningar.

KAP. 2.

Om byggnads yttre och inre anordnande m. m.

§ 5.

1. Skjuter grundmur utanför gatulinjen, får den icke uppföras till större höjd än 30 cm under den fastställda gatuytan. På denna höjd får grundmur icke skjuta utanför gatulinjen mera än 15 cm, såvida ej för framspringande byggnadsparti undantag av byggnadsnämnden medgives.

2. I den mån sådant prövas kunna medgivas med hänsyn till gatutrafiken, må portomfattningar framskjuta utanför gatulinjen vid gata av 18 m bredd och däröver högst 60 cm och vid smalare gata högst 30 cm, och må därutöver trappsteg framskjuta högst 15 cm. I andra fall må trappsteg från byggnad till gata ej skjuta mer än högst 30 cm utanför gatulinjen. Där sådant prövas önskligt för husets utseende, må del av sockel jämväl skjuta utanför denna linje, dock högst 10 cm.

3. Jämväl mot annat från bebyggande undantaget område än gata må grundmur, portomfattning, trappsteg och sockel skjuta utanför gränslinjen, i den mån så utan olägenhet kan ske och med hänsyn till byggnadens användning prövas önskvärt.

4. Burspråk, utbyggt fönster eller annan liknande byggnadsdel må ej upptaga mer än en fjärdedel av fasadens längd, ej anordnas på mindre höjd över underliggande markyta än 3 m, ej givas större språng än 70 cm och ej anbringas närmare gräns mot granntomt än 1.40 m. Om så utan olägenhet prövas kunna ske, må dock sistnämnda avstånd minskas, varvid skall iakttagas, att språnget ej göres större än halva avståndet.

5. Balkong må ej anbringas på mindre höjd över underliggande markyta än 3 m, ej givas större språng än 1.20 m och ej anbringas närmare gräns mot granntomt än 1.80 m. Om så utan olägenhet prövas kunna ske, må dock sistnämnda avstånd minskas, varvid skall iakttagas, att språnget ej göres större än två tredjedelar av avståndet.

6. Där så med hänsyn till byggnadens utseende eller eljest finnes lämpligt, må byggnadsnämnden medgiva avvikelser från de i denna paragraf meddelade måttbestämmelser, liksom ock på nämndens prövning må ankomma, huru långt skärmtak och dylika anordningar må skjuta utom husväggen.

§ 6.

1. Portar och dörrar få icke inrättas så att de öppnas utåt gatan utom tomtgränsen, såvida icke byggnadsnämnden för särskilt fall prövar sådant utan olägenhet för gatutrafiken kunna medgivas.

2. Fönster må ej inrättas så att det öppnas utåt över gata eller annan allmän plats, med mindre fönsterbågarnas underkanter befinna sig minst 2.20 m över gatan.

3. Ytterluckor skola kunna fästas tätt intill husväggen.

§ 7.

1. Grundmur, som icke lägges å berg, skall nedföras till frostfritt djup. Läggas grunden på berg, skola, där så erfordras, horisontala pallar avsprängas för grundmurarna. Marken skall invid grunden på tillfredsställande sätt dräneras.

2. Grundmur skall, där källare anordnas, väl isoleras från omgivande mark med för fukt ogenomträngligt ämne, och skola övervarande murar

och väggar medelst asfaltisolering eller på annat lämpligt sätt avskiljas från grunden.

§ 8.

1. Källare skall, där grundvattenståndet så påkallar, isoleras med för vatten ogenomträngligt ämne.

2. Där källare ej anordnas, skall bottenvåningens bjälklag väl isoleras mot kyla, fukt, dunster eller annan olägenhet samt det fria utrymmet där- under väl ventileras.

§ 9.

1. Yttermur av tegel till byggnad, som inrymmer bonings- eller arbets- rum, skall med undantag för brandmur i tomtgräns, varom i § 10 stadgas, i samtliga våningar hålla en tjocklek av minst 38 cm ($1\frac{1}{2}$ sten vanligt murtegel, volymvikt över 1.6 kg pr dm^3). Skiljemur, som uppbär bjälklag, skall hålla en tjocklek av minst 25 cm (1 sten), dock att muren till den del, som skall uppbära tre eller flera våningar, skall hava en tjocklek av minst $1\frac{1}{2}$ sten.

2. Därest för byggnads stomme användes annan konstruktion än mas- sivt murverk av vanligt murtegel, skola erforderliga föreskrifter om mur- tjockleken och byggnads sättet i övrigt meddelas av byggnadsnämnden, på vilken även må ankomma att föreskriva andra murtjocklekar än vad i mom. 1 sägs, där ifrågakommande belastningar, kravet på värmeisole- ring eller andra omständigheter därtill föranleda.

§ 10.

1. Brandmur i tomtgräns skall uppföras av vanligt murtegel och givas en tjocklek av minst 1 sten; dock att, om byggnad å granntomten varken finnes uppförd eller samtidigt uppföres till motsvarande utsträckning i samma gränslinje, å byggnadsnämnden ankommer att pröva, i vad mån å brandmur skall tillämpas vad i § 9 stadgas om annan yttermur. I varje fall skall brandmur erbjuda tillfredsställande skydd mot fukt och kyla.

2. För hus om högst två våningar, som sammanbyggas i tomtgräns och vart och ett icke inrymmer mer än två lägenheter, äger dock bygg- nadsnämnden, om husen i övrigt anordnas på ett mot eldfara betryg- gande sätt och grannar därom enas, medgiva undantag från skyldigheten att uppföra brandmur i tomtgräns, under förutsättning antingen att bygg- nadernas sammanlagda planyta icke överstiger 300 kvm eller, därest planytan är större, att den sammanbyggda huslängan uppdelas medelst brandmurar i delar om högst 300 kvm planyta. Där utöver ovan angiv- na våningsantal förekomma enstaka rum å vinden, må byggnadsnämnden jämväl medgiva sådant undantag, dock endast om rummen tillhöra under- varande lägenhet.

3. Undantag eller anstånd med uppförande av brandmur kan jämväl medgivas för uthus eller annan dylik gårdsbyggnad, där nämnden efter

grannes hörande finner detta med hänsyn till byggnadens ringa storlek, avstånd till byggnad å granntomt eller andra inverkan omständigheter utan olägenhet kunna ske.

4. Brandmur med en stens tjocklek må ej inkräktas av slitsar och ej heller av trävirke i vidare mån än att bjälkändar må instickas i densamma intill halva murtjockleken. Förekommer luft- eller rökkanal, skall muren därstädes å ömse sidor givas minst en halv stens tjocklek.

5. Då byggnadsnämnden prövar sådant kunna medgivas, utan att murens motståndskraft mot eld försvagas, må brandmur uppföras jämväl av annat brandsäkert och massivt material än vanligt murtegel.

6. Med byggnadsnämndens medgivande må fönsteröppningar i mindre utsträckning anordnas i brandmur, under förutsättning att fönstren utföras i åtminstone brandhärdig konstruktion och ej äro öppningsbara. Enstaka fönster må dock efter byggnadsnämndens medgivande göras öppningsbara, under förutsättning att desamma förses med inifrån stängbara luckor av åtminstone brandhärdig konstruktion. Där dörröppning i brandmur medgives, skall öppningen förses med åtminstone brandhärdig dörr. Anstånd, varom i 53 § i byggnadsstadgan förmäles, med vidtagande av dylika skyddsanordningar må i fråga om fönster medgivas, därest hus å granntomt icke möter på närmare avstånd än 9 m.

7. Brandmur skall uppföras från grunden till byggnadens tak, och skall, om detta är av samma höjd som grannhusets, antingen muren uppdragas 30 cm däröver eller takets undersida förses med flamskyddande beklädnad, exempelvis plåt på asbest, till en bredd av minst 60 cm närmast brandmuren. Takpanel eller annat trävirke får icke framdragas över brandmur.

8. Brandmur, som helt eller delvis icke är motbyggd, skall behandlas såsom fasad och avfärgas i lämplig färgton. Uppför granne byggnad mot samma brandmur, är murens ägare skyldig att å delar som motbyggas borttaga utspringande listverk.

§ 11.

För hus med högst två våningar, som byggas mot varandra i tomtgräns, må gemensam brandmur nyttjas, om grannarna därom överenskomma. Likaledes må med grannes tillstånd mot hans brandmur uppföras sådant hus utan egen brandmur. Dylik brandmur får dock icke användas som upplag för bjälklag.

§ 12.

Innan byggnadsnämnden meddelar tillstånd till anordnande av gemensam brandmur eller annan anordning, varom i § 11 sägs, skall nämnden tillse, att, i den mån så prövas erforderligt, överenskommelse mellan grannarna träffats rörande sättet för upphävande av murgemenskapen samt angående regleringen av därvid uppkommande kostnader.

§ 13.

1. För minskande av fara för elds spridning i boningshus eller i byggnad för industriellt ändamål liksom i större vind må byggnadsnämnden föreskriva, i vad mån byggnad eller vind skall avdelas med brandsäkra väggar.

2. Å hanbjälkarna eller inom utrymme ovan vindsvåning må i byggnad om mer än en våning lägenheter ej anordnas och ej heller uppsättas skiljeväggar i vidare mån, än vad i mom. 1 sägs till förhindrande av elds spridning, och må sådant utrymme ej användas för upplag av brännbara föremål.

§ 14.

1. I hus av sten med två eller flera våningar skola murarna i varje bjälklag, med undantag av bottenvåningens golvbjälklag, förbindas med varandra genom förankringar, så anordnade att därmed erhållas genomgående förband.

2. Till fyllning i trossbotten må endast torra och tjänliga ämnen användas. Fyllningen får ej inläggas, förrän huset är under tak.

§ 15.

I hus med mer än tre våningar skall bjälklag över källare utföras brandsäkert, exempelvis i brandsäker betongkonstruktion.

(Ev. tillägg:

2. I stenhus av mer än fyra våningars höjd skall översta på mur vilande bjälklaget, såvitt det icke utföres brandsäkert, exempelvis av betong, överallt beläggas med brandbotten av tegel med en tjocklek av minst 6½ cm, lagt i bruk på blindgolv, så att bjälklaget blir fullkomligt avskilt från takstolar och allt annat trä å vinden.

3. Vid påbyggnad till mer än fyra våningars höjd av stenhus skall, även om brandbotten förut finnes, sådan läggas på översta bjälklaget.

4. I byggnader för industriellt ändamål och för större samlings-salar eller andra sådana byggnader eller lokaler, i avseende å vilka svårighet möter för anbringande av brandbotten, må byggnadsnämnden efter brandchefens hörande kunna medgiva undantag från skyldighet att inlägga sådan.)

§ 16.

1. Byggnad skall täckas med taktegel, skiffer, plåt eller annan flamskyddande beklädnad. Vid bestämmande av taktäckningsmaterialet bör avseende jämväl fästas vid vad som kan vara för utseendet lämpligt, särskilt med hänsyn till det å närliggande byggnader använda.

2. Å boningshus skall finnas en eller flera lätt åtkomliga takluckor av plåt eller tillräckligt stort takfönster i järnram.

3. Vid takläggning skall, i den mån ej byggnadsnämnden finner skäl medgiva undantag, iakttagas, att vattnet avledes genom erforderliga takrännor och stuprör, vilka senare, om de icke förbindas med avloppsnet, skola neddragas till ett avstånd av högst 20 cm från marken.

4. Vid anordnande av platta tak, altaner och balkonger skall iakttagas, att vattnet ordentligt avledes. Ej må tak så anordnas, att vatten därifrån faller å grannes tomt.

5. Å takfall med brantare lutning än 1:3 skola, där byggnadsnämnden prövar erforderligt, lämpliga anordningar vidtagas till tryggnad mot olycksfall vid arbeten å taket, såsom räcke eller brygga utmed taknocken, skyddsräcke vid takfoten eller dylikt.

§ 17.

1. I byggnad med mer än tre våningar, vindsvåning inräknad, skola trappor jämte därtill hörande planer och omslutningsväggar göras brandsäkra; dock må trappsteg såväl som golv i trapplaner utföras av trä på brandsäkert underlag. I sådan byggnad skola trapporna hava förbindelse med vinden men skola kunna avstängas mot källare och vind med åtminstone brandhårdiga dörrar.

2. För inre kommunikation mellan våningarna må byggnadsnämnden, utan hinder av vad i mom. 1 sägs, kunna lämna tillstånd till anbringande av smärre trappor av trä eller annat lämpligt material under villkor att erforderliga åtgärder vidtagas till undvikande av ökad eldfara särskilt där trappan genombryter brandbotten.

§ 18.

1. Huvudtrappa skall med i mom. 2 angivna undantag vara i hus om tre eller fyra våningar, vindsvåning inräknad, minst 1.35 m och i hus med färre våningar minst 1.20 m bred. Förekommer större antal våningar än fyra, skall trappan vara minst 1.5 m bred.

2. Om trappan göres rak och trapporna endast skiljas genom räcken, må dock trappan göras intill 15 cm smalare än i mom. 1 sägs.

3. Förstugor och trapplan vid huvudtrappa skola minst hava den bredd, som i mom. 1 stadgas för sådan trappa.

4. Trappa i boningshus skall vara försedd med ledstång, såvitt den icke endast förbinder skilda våningar inom samma lägenhet.

5. Trappuppgång får icke leda till flera än fyra med kök försedda lägenheter i varje våning, där ej byggnadsnämnden finner särskilda omständigheter föranleda undantag.

§ 19.

För ernående av tillfredsställande luftväxling inom byggnad skall iakttagas:

att bonings- och arbetsrum samt bad- och duschrum förses med anordning såväl för införande av frisk luft som för avlägsnande av den förbrukade;

att i kök eller annat utrymme för matlagning anordnas imavlopp samt skafferi med friskluftsintag;

att klosettrum förses med utsugningskanal; samt

att till pannrum för värmeledning, särskilt där mer än en panna förekommer, anordnas ständig lufttillförsel direkt utifrån.

§ 20.

1. Boningsrum skall givas den storlek, som från hälsovårdssynpunkt och med beaktande av övriga i varje fall inverkan omständigheter kan anses tillfredsställande.

2. Bonings- eller arbetsrum skall hava en höjd av minst 2⁷⁰ m. Byggnadsnämnden må likväl för byggnad, som ej inrymmer flera än två för familj avsedda lägenheter, medgiva lägre rumshöjd, dock lägst 2⁴⁰ m, samt å vinden till enfamiljshus en rumshöjd av lägst 2³⁰ m. Där svårighet möter att för något enstaka rum i bostadslägenhet ernå nu föreskriven minimihöjd, må byggnadsnämnden tillåta mindre rumshöjd, därest rummets kubikinnehåll ej understiger 16 kbm, dock ej under 2¹⁰ m.

3. Bostadslägenhet skall i fråga om såväl bjälklag som väggar i mån av behov ljudisoleras mot angränsande lokaler.

4. Bostadslägenhet bör så anordnas, att dess fönster icke uteslutande vetta mot nordligt väderstreck. Där så lämpligen kan ske, bör familjebostad göras genomluftbar.

§ 21.

1. I byggnad, som i § 17 mom. 1 omförmäles, skall golv i förstuga utföras av sten eller liknande material.

2. Golv i tvättstuga samt bad-, dusch- och klosettrum skall utföras av för vatten ogenomträngligt ämne och i tvättstuga samt bad- och duschrum läggas i lutning mot avlopp. Bjälklag under sistnämnda utrymmen skall, där så lämpligen kan ske, utföras av betong. Utföres bjälklaget av trä, får fyllning ej ifrågakomma.

§ 22.

1. I byggnad, som inrymmer mer än fyra lägenheter för bostads- eller affärsändamål, skola alla inre tak av trä, däri inbegripet tak i källare, genom revetering eller på annat sätt göras brandhårdiga. Skiljeväggar av trä i sådan byggnad skola på liknande sätt behandlas, dock att ifråga om källare detta skall gälla endast rum med eldstad.

2. Där i fabriker, verkstäder eller dylika anläggningar, som kunna medföra eldfara, väggar och tak av trä förekomma, skola dessa göras brandhårdiga, så vitt ej byggnadsnämnden för lokaler, som i § 27 åsyftas, efter brandchefens hörande finner skäl föreskriva annan anordning.

§ 23.

1. I hus, som nybygges, skall varje eldstad hava sin egen skorstenspipa. Där vid inrättandet av ny eldstad i äldre hus svårighet möter för anordnande av eget rökrör, må byggnadsnämnden kunna medgiva, att i förut befintlig skorstenspipa införs högst två kakelugns- eller kaminrör, under iakttagande av nödiga försiktighetsmått mot eldfara.

2. Skorsten skall muras av bränt tegel och från grunden stödja sig på brandsäker konstruktion. Skorsten skall uppdragas genom yttertakets så nära intill taknocken som möjligt och i allmänhet till 1 m över denna samt i skärningen med yttertakets kringklädas med plåt eller förses med annan lämplig tätning. Skorsten skall väl fogstrykas, kalkrappas eller plåtbeklädas.

3. Rökrör skall hava en genomskärningsyta motsvarande minst 14 cm i fyrkant. Rökrör från öppen spis skall hava minst dubbelt så stor genomskärningsyta. Imrör från kök och tvättstuga bör hava en genomskärningsyta, motsvarande minst 14×27 cm. Avgasningsrör från gas-spis skall, därest sådant med hänsyn till spisens storlek erfordras, indragas i impipan. Rökrör få icke utan byggnadsnämndens medgivande uppföras i större lutning än 45° ; och skall, om denna lutningsvinkel överskrides, liksom eljest där så erfordras, anbringas sotlucka.

4. Väggar å skorsten skola hava en tjocklek av minst 12 cm samt skiljetungor minst 6,5 cm. För skorsten till ångpanna och dylikt eller för fristående skorsten, som saknar stöd av mur, rättas ytterväggarnas tjocklek efter skorstenens höjd och beskaffenhet. Där så erfordras för undvikande av besvärande uppvärmning av angränsande lokaler, skall skorsten isoleras mot dessa. Likaledes bör för undvikande av inrökning skorsten på lämpligt sätt skyddas mot avkylning.

5. Där rökrör av plåt i något fall icke ledes direkt från eldstad in i skorstenspipa, skall tillses, att röret ej anbringas närmare trävirke än 45 cm.

6. Utsugningskanal för luftväxling skall givas en genomskärningsyta, anpassad efter rummets volym, dock minst 150 kvem, samt utföras på mot eldfara betryggande sätt. Utloppet skall så anordnas, att en effektiv utsugning därigenom underlättas.

§ 24.

Bjälkar, takstolar och andra konstruktiva byggnadsdelar av trä få ej anbringas intill skorsten utan skola avväxlas på minst 25 cm avstånd

från rökrörs insida; och skall mellanrummet invid skorstenen fyllas med sten eller annat icke brännbart ämne.

§ 25.

Eldstads botten må icke läggas närmare därunder befintligt trä än för kakelugn och murad spis 25 cm och för köksspis 40 cm. Emot brädvägg får ej spis, kakelugn eller kamin under något villkor uppsättas, utan skall vägg bakom eldstad bestå av minst 12 cm tegelmur eller hava motsvarande värmeisoleringsförmåga.

§ 26.

Kakelugnar och murade spisar skola uppföras på mur, i mur fästade bärjárn eller brandsäkert bjälklag. Framför eldstad lägges plan av sten, cement eller dylikt till minst 45 cm bredd för spis och minst 30 cm bredd för kakelugn och kamin med utsträckning åt sidorna, för kakelugn till sockelns bredd samt för spis till 15 cm och för kamin till 10 cm på vardera sidan utöver spisens eller kaminens bredd.

§ 27.

1. Vid anordnande av fabriks- eller verkstadslokal för utövande av sådant yrke, till vars bedrivande särskild eldstad, ugn, ångpanna, explosionsmotor eller liknande inrättning användes eller där varm luft erfordras i anstalt för torkning, ävensom där eldfarliga ämnen i mängd samlas, åligger det byggnadsnämnden, i den mån ej bestämmelser i ämnet finnas i annan ordning utfärdade, att angående eldstäders, rökgångars och avgasningsrörs inrättande, skorstenens höjd, anbringande av brandsäkra väggar, golv och tak, branddörrar eller dylikt efter brandchefens hörande meddela de föreskrifter, som i varje fall må anses betryggande mot eldfara, ävensom att föreskriva åtgärder till förhindrande av besvärande rökbildning.

2. Vid anordnande av samlingsal eller annan lokal, avsedd att samtidigt inrymma ett större antal personer, har byggnadsnämnden att, i den mån ej bestämmelser i ämnet finnas i annan ordning utfärdade, efter brandchefens hörande meddela de särskilda föreskrifter, som nämnden finner erforderliga ur brandskyddssynpunkt samt med hänsyn till lokalens utrymningsmöjligheter.

§ 28.

1. Skylt, varmed avses alla slag av reklamanordningar med fästen och övriga tillbehör, som till anvisning för allmänheten uppsättas å husväggar, hustak, stängsel eller stolpar, skall säkert fastsättas.

2. Anbringas skylt lägre än 2⁵⁰ m från marken, får den ej skjuta utanför gatulinjen mer än 20 cm. Sättes skylt 2⁵⁰ m från marken eller högre, får den framskjuta högst 1²⁰ m.

3. Om skylt gives större språng än 30 cm över gatulinjen, får dess höjd ej överskrida 1 m.

4. Skylt skall till form, färg och utförande vara prydlig och lämpad för den plats, för vilken den är avsedd.

5. Ljusreklam eller annan belysningsanordning för skyltning får icke så anordnas, att skylten genom sin placering, storlek eller utformning vid dagsljus skadar stadsbilden, och ej heller så, att den efter tändning verkar förvillande för trafiken eller störande för närboende.

6. I fråga om skylt av tillfällig beskaffenhet, såsom skyltflagga eller dylik reklamordning, och eljest, då särskilda omständigheter därtill föranleda (exempelvis beträffande skylt vid gata av större bredd eller vid större affärsgata eller skylt avseende att vägleda allmänheten beträffande teatrar, biografier, restauranter, hotell och dylika lokaler eller byggnader), äger byggnadsnämnden medgiva undantag från de i mom. 2 och 3 givna bestämmelser. Erforderliga undantag från sistnämnda bestämmelser må jämväl av byggnadsnämnden meddelas i fråga om till skylt hänförlig automatisk försäljningsapparat.

KAP. 3.

Om gård och dess anordnande m. m.

§ 29.

1. Gård och annan obebyggd del av tomt må ej förläggas lägre än angränsande gatas nivå och ej på större höjd över denna än 1 m, där ej byggnadsnämnden finner terrängförhållandena påkalla annat läge.

2. Mellan gård och gata skall finnas körbar förbindelseled med en fri genomfartsöppning av minst 2 m bredd och 3 m höjd. Byggnadsnämnden äger medgiva befrielse från anordnandet av sådan förbindelseled, därest detta möter svårighet eller icke prövas erforderligt; dock skall därvid tillses, att av brandchefen godkänd möjlighet på annat sätt beredes för införande av erforderliga brandredskap.

§ 30.

1. Då byggnadsnämnden förelägger tomtägare att anlägga plantering å sådant område i kvarters inre, som undantagits från bebyggande, skall nämnden tillse ej mindre att jorden på för ändamålet lämpligt sätt beredes än även att god helhetsverkan uppnås såväl i fråga om planterings beskaffenhet som ock rörande höjdläget eller lutningsförhållandena å områdets olika delar.

2. Jämväl vid sådant fall, då lokal anordnas under gårdens plan, eller där endast smärre gårdsbyggnader få uppföras, äger byggnadsnämnden

föreskriva anordnandet av lämplig plantering med iakttagande av vad i mom. 1 sägs.

3. Byggnadsnämnden skall verka för att skilda ägare av sådan mark inom kvarter, varå plantering skall anläggas, enas om gemensam tillsyn och skötsel av anläggningen.

§ 31.

1. Där byggnadsnämnden ej med stöd av 44 § i byggnadsstadgan föreskrivit, att tomt skall i gräns mot gata eller annan allmän plats lämnas öppen, skall tomt i sådan gräns förses med stängsel.

2. Mellan tomter, som gränsa intill varandra, skall, när någon av grannarna det äskar, stängsel uppföras. Byggnadsnämnden äger dock föreskriva, att stängsel mellan tomter icke må anordnas inom område i kvarters inre, som undantagits från bebyggande.

3. Angående stängsels höjd och beskaffenhet i övrigt ankommer å byggnadsnämnden att meddela föreskrift. Därvid skall tillses, att stängsel erhåller prydligt utseende och anordnas med behörig hänsyn till gatu- eller gårdsbildens helhetsverkan.

4. Stängsel, som uppföres i gräns mot gata eller annan allmän plats, bekostas av tomtägaren.

5. Stängsel i gräns mellan granntomter skall uppföras av tomtägarna till hälften vardera. Kunnna grannar icke enas om stängselkostnadens fördelning, har byggnadsnämnden att därom meddela erforderliga föreskrifter.

6. Stängsel skall väl underhållas.

§ 32.

Där enligt byggnadsnämndens prövning olägenhet för viss tomt uppkommer genom spill- eller regnvatten från angränsande tomt, är ägaren till sistnämnda tomt skyldig att, om byggnadsnämnden så bestämmer, genom ändamålsenlig dränering bortleda vattnet till dagvattenledning eller dike, med undvikande, där så ske kan, av ledning genom grannes fastighet.

§ 33.

För byggnad av tillfällig beskaffenhet kan byggnadsnämnden lämna befrielse från i denna byggnadsordning givna föreskrifter, där nämnden finner sådant påkallat med hänsyn till byggnadens ändamål och det kan ske utan att sundheten och brandsäkerheten därigenom sättes i fara eller vanprydnad uppstår. Nämnden skall därvid bestämma den tid, som tillståndet att hava sådan byggnad kvarstående skall äga giltighet.

K A P. 4.

Om byggnadslov.

§ 34.

1. Ansökan om tillstånd till nybyggnad eller annan åtgärd, varom i 61 § i byggnadsstadgan förmäles, skall åtföljas av de handlingar, kartor och ritningar m. m., som i 62 § i nämnda stadga föreskrivas.

2. Byggnadsritningarna skola vara upprättade på fackmässigt sätt, i skala minst 1:100 och i övrigt så, att en fullt åskådlig bild erhålles av det tillämnade byggnadsföretaget med hänsyn till konstruktion, utseende och inredning. Ritningarna skola vara försedda med skala, författarens namn samt kvarterets och tomtens eller byggnadsområdets beteckning och åtföljda av nödig beskrivning enligt av byggnadsnämnden fastställt formulär över de huvudsakliga material, grundläggningssätt och konstruktioner i övrigt, som skola vid byggnadsföretaget komma till användning. Beträffande material av förut ej prövad beskaffenhet skall beskrivningen åtföljas av provningsbevis från offentlig provningsanstalt.

3. Byggnadsritningarna skola utgöras av:

för helt ny byggnad:

dels fullständiga planritningar över byggnadens källare, våningar och vind, där denna senare är inredd, tydligt angivande det ändamål, vartill varje särskilt rum i byggnaden är avsett att användas, och även utvisande eldstäder samt rök- och ventilationskanaler;

dels genomskärningsritningar;

dels ock fullständiga fasadritningar, angivande jämväl gatans i stadsplanen bestämda höjdläge invid byggnadsplatsen, därest byggnaden är därav beroende, och i annat fall markens höjdkontur intill byggnaden;

för om-, på- och tillbyggnad: plan-, genomskärnings- och fasadritningar av motsvarande beskaffenhet, som ovan är föreskrivet för helt ny byggnad, över såväl de delar, som skola ändras eller tillkomma, som även över byggnaden i övrigt. Härvid skall iakttagas, att på plan- och genomskärningsritningar nya murar eller väggar markeras på annat sätt än gamla sådana samt att, därest byggnadsnämnden så påfordrar, ritningar företes även över byggnaden i oförändrat skick.

4. Å planritningen över bottenvåningen skola byggnadens huvudmått vara påskrivna och i allmänhet tomtens gränslinjer tydligt angivna.

5. Å genomskärningsritning skola såväl byggnadens medelhöjd som ock höjden av källare, våningar och inredd vind vara med mått angivna.

6. Finnes å granntomt byggnad mot gata eller förgård uppförd invid tomtgränsen, skola angränsande delar av sådan byggnad jämväl å fasadritningen angivas.

7. I den mån så erfordras, äger nämnden att från den sökande infordra borrhkarta över å platsen företagen jordborrnig, särskilda konstruktionsritningar i tillräcklig skala samt hållfasthetsberäkningar.

8. Om byggnadens utseende i och för sig eller i förhållande till angränsande byggnader icke kan av de inlämnade handlingarna klart bedömas, äger byggnadsnämnden att från sökanden infordra perspektivritning eller, om byggnaden är av synnerlig betydelse för stadsbilden, modell i erforderlig skala.

9. Över fasadpartier, som äro för byggnadens utseende och stadsbilden av särskild vikt, äger nämnden dessutom infordra detaljritningar.

10. Byggnadsritningar och tillhörande beskrivning skola inlämnas i två exemplar. Av ritningsexemplaren skall det ena vara å kalkerväv.

11. Den i 62 § 1 mom. c) i byggnadsstadgan omförmälda kartkopian samt det å kalkerväv utförda exemplaret av byggnadsritningarna jämte ett exemplar av tillhörande beskrivning skola förvaras i byggnadsnämndens arkiv. Originalen till nämnda karta (*byggnadskartan*) samt det andra exemplaret av nämnda ritningar och beskrivning skola, sedan byggnadslov beviljats, så snart ske kan fördes med påskrift om fastställelse och mot lösen av protokollsutdrag samt mot erläggande av avgift för ritningsgranskning, besiktningar m. m. enligt gällande taxa utlämnas till sökanden.

12. Är ärende av beskaffenhet, att dess prövning kan ske på grundval av enklare handlingar än ovan sagts, må byggnadsnämnden kunna medgiva de undantag, som av förhållandena betingas.

§ 35.

1. Byggnadsnämndens lov erfordras jämväl för anläggning eller ändring inom byggnad av ledning för vatten, avlopp, gas och elektricitet, i den mån sådan åtgärd berör byggnadens konstruktion eller åsyftar att möjliggöra lokals användning till visst ändamål, såsom till badrum, utrymme för matlagning och dylikt, och skall ansökan om tillstånd till sådan åtgärd åtföljas av bevis, att vederbörande kommunala verk lämnat sitt medgivande. Vidare skall byggnadsnämndens lov sökas för reparationsåtgärd av sådan omfattning, att den bör jämföras med ombyggnad, för utbyte av takbeläggingsmaterial å byggnad samt byggnads omfärgning eller andra åtgärder, berörande byggnads yttre, liksom ock för skyltning, varom i § 28 närmare stadgas, för plantering eller annan anordning å förgård och för plantering å annan kvartersmark, där byggnadsnämnden med stöd av 45 § i byggnadsstadgan förelagt tomtägare att anlägga sådan plantering.

2. Vid ansökan om lov, som nu är nämnt, skola bestämmelserna i § 34 i tillämpliga delar gälla, dock att kartor och ritningar, som i sagda paragraf omförmälas, endast behöva ingivas i den mån de äro erforderliga för frågans bedömande.

KAP. 5.

Om tillsyn över byggandet.

Besiktningar.

§ 36.

1. Besiktning jämlikt 73 § i byggnadsstadgan verkställas av stadsarkitekten och skall ske:

- a) då ansökan om byggnadslov ingivits, därest för byggnadsfrågans bedömande besiktning å byggnadsplatsen finnes behövlig;
- b) då grundgrävning skett, men innan grundläggning påbörjats;
- c) då grundläggning verkstälts och fotmuren uppförts;
- d) då bjälklag inlagts och förankrats samt yttertakets stomme och skorstenar uppförts, men innan putsning verkstälts eller golv inlagts;
- e) då ny byggnad är för sitt ändamål fullt färdig eller då om-, på- eller tillbyggnad eller ändring av byggnad blivit fullbordad (slutbesiktning).

2. Utöver de besiktningar, som ovan föreskrivits, äger byggnadsnämnden föreskriva de ytterligare besiktningar, som den finner erforderliga.

3. Byggnadsnämnden äger jämväl bestämma om ett mindre antal besiktningar än i mom. 1 föreskrives, där byggnadens konstruktion eller företagets ringa storlek eller dess beskaffenhet i övrigt därtill föranleder.

4. Innan slutbesiktning verkställas, skall, där byggnadsföretagets beskaffenhet därtill föranleder, brandchefen därom i god tid underrättas. Avser byggnadsarbete bonings- eller arbetsrum eller andra utrymmen, vilkas inrättande är beroende på hälsovårdsnämndens prövning, skall sådan underrättelse meddelas hälsovårdsnämnden.

Anm. Avfattningen av denna paragraf förutsätter att samhället har stadsarkitekt. Skulle så icke vara fallet, bör stadgandet jämkas med hänsyn till föreliggande förhållanden.

§ 37.

1. Ansökan om besiktning skall, i den mån arbetet fortskrider, ingivas skriftligen till byggnadsnämnden. Ansökan om slutbesiktning skall göras, innan lokalerna tagas i bruk för avsett ändamål.

2. Vid varje besiktning skall den byggande förete de för arbetet fastställda byggnadsritningarna.

3. Det åligger den byggande att lämna besiktningsmännen sådan för besiktningen erforderlig handräckning, som av dessa påkallas.

4. Över förrättad besiktning meddelar byggnadsnämnden bevis.

Ansvarig arbetsledare.

§ 38.

1. Ansvarig byggmästare må ej vara annan än den, som genom betyg från byggnadsyrkesskola eller därmed jämförlig teknisk läroanstalt visat sig äga nöjaktig teoretisk kunskap och därjämte genom intyg av sakkunnig myndighet eller i byggnadsyrket kunnig person styrkt sig äga erforderlig praktisk insikt i yrket, byggnadsnämnden dock obetaget att såsom ansvarig byggmästare godkänna jämväl person, vilken icke kan förete intyg av sådan läroanstalt men av byggnadsnämnden prövas äga nöjaktig kännedom om beräkning av enklare byggnadskonstruktioner och om byggnadsverksamheten berörande författningar samt styrkt sig med skicklighet hava utövat byggnadsyrket under minst tio år, därav minst fyra år såsom verkmästare eller innehavare av därmed jämställd befattning vid större byggnadsföretag.

2. För uppförande av trähus så ock av stenhus med en vånings höjd ävensom för ändringsarbete inom trähus eller sådan ändring av stenhus, som icke berör husets konstruktion, liksom ock för rivning av byggnad samt schaktning eller sprängning för byggnadsföretag, för såvitt arbetet är av ringa omfattning, må byggnadsnämnden kunna såsom ansvarig arbetsledare godkänna person, som icke besitter ovan angivna kompetens.

3. Förekomma vid byggnadsföretag sådana konstruktioner av järn eller betong, vilkas utförande kräver särskild sakkunskap, äger byggnadsnämnden bestämma, att ledningen av sådant arbete skall anförtros åt person, som besitter särskild utbildning och erfarenhet i sådant avseende.

4. Den, som vill bygga men ej är behörig att själv utföra arbetet, vare skyldig att, innan arbetet påbörjas, hos byggnadsnämnden anmäla, åt vem ledningen av arbetet kommer att anförtros, och till nämnden avlämna skriftlig förklaring av denne, att han under ansvarsförpliktelse åtagit sig uppdraget.

Skyddsanordningar, byggnadsställningar m. m.

§ 39.

1. Skall vid grundläggningsarbete grundmur nedföras djupare än till underkanten av grannes grundmur, skall arbetet verkställas med största försiktighet och sistnämnda mur väl understödjas, så att därå befintlig byggnad ej skadas.

2. Vid arbeten för grundläggning skall gatan väl stöttas, så att rörledningar, där sådana finnas, ej rubbas eller på annat sätt taga skada, och skola vid grävningar under den kalla årstiden sådana åtgärder vidtagas, att rören ej skadas av frost.

§ 40.

1. Å gata och allmän plats må byggnadsställningar, förvaringsplank och dylikt uppföras endast därest byggnadsnämnden efter prövning av behovet finner skäl att därtill lämna tillstånd, varvid skall bestämmas, huru stor del av gatan eller den allmänna platsen, som får för ändamålet tagas i anspråk, samt den tid, inom vilken platsen skall vara avröjd och iordningställd, skolande detta tillstånd för att bliva gällande uppvisas för polismyndigheten.

2. Byggnadsställningar, gångbroar, kryss, strävor, plankläggning m. m., som vid byggnadsarbete användas, skola vara tillräckligt starka och ändamålsenligt anbringade på sätt byggnadsnämnden närmare föreskriver till förekommande av skada å person eller egendom. Där byggnadsnämnden finner nödigt, skall byggnadsställning utbyggas med täta skyddstak.

§ 41.

För byggnadsarbete å tomt få efter byggnadsnämndens tillstånd upp-sättas baracker, skjul och materialbodas, dock med skyldighet för tomt-ägare att omedelbart efter byggnadsarbetets slut borttaga dessa byggnader.

§ 42.

1. När eldning för uttorkning av hus under byggnad äger rum, åligger den, som enligt 75 § i byggnadsstadgan ansvarar för byggnadsarbetets utförande, att sörja för, att noggrann tillsyn över eldningen hålles av pålitlig person, som därtill erhållit uppdrag; och skall en med vatten fylld pyttsspruta eller annan lika tjänlig anordning finnas till hands i den våning samt därjämte en med vatten fylld brandhink i det rum, där eldning pågår.

2. Användning av tillfällig eldstad, varmed avses s. k. galt och kamin samt koksgryta av järn med minst 15 cm höga järnfötter, tillåtes endast med villkor:

att eldstaden, därest densamma står på golv eller bjälklag av trä, upp-sättes i en på tegel eller annat tillräckligt isolerande underlag stående tät låda av stadigt sammanfalsad järnplåt med minst 15 cm höga sidor, som omgiva eldstaden på ett avstånd av minst 30 cm; skolande underlaget för koksgryta vara så stadigt anordnat, att plåtlådan icke på någon punkt kommer närmare golv eller bjälklag än 12 cm, och för galt eller kamin vara under hela lådan murat till minst två skifts höjd;

att rökrör om möjligt ledes direkt till skorstenspipa och i varje fall isoleras från trävirke i enlighet med bestämmelserna i § 23 mom. 5;

att för eldning användes torv, koks, stenkol eller, i galt eller kamin, ved;

att eldning icke företages, förrän all rörning och första utgrundningen med bruk på inre tak och väggar av trä verkstälts;

att det rum, där eldning sker, är fritt från lösa brännbara ämnen, såsom trävirke, vassrör och dylikt, dock att torkning av trävaror må äga rum under villkor att, om trävarorna uppläggas närmare eldstaden än 2 m, eldstaden avskiljes från dem genom en å golvet fristående hel skiljemur, gående minst 50 cm över eldstadens överkant;

samt att, innan eldning första gången företages, anmälan därom göres å vederbörande polisstation.

KAP. 6.

Allmänna bestämmelser.

§ 43.

Från föreskrifterna i denna byggnadsordning må Konungens befallningshavande på framställning av byggnadsnämnden medgiva undantag, då lokala förhållanden eller andra viktiga omständigheter göra sådant önskvärt, dock allenast där sådant icke strider mot byggnadsstadgan eller eljest gällande författningar samt utan våda och annans förnärmande kan ske.

Anm. Den Konungens befallningshavande här ovan tillerkända befogenhet torde i det fall kunna överlåtas på byggnadsnämnden, att nämnden till sitt förfogande har sakkunnigt biträde med stadsarkitekts kvalifikationer.

§ 44.

Den, som gör sig skyldig till annan förseelse mot byggnadsordningen än som i 120 § i byggnadsstadgan omförmäles, dömes till dagstöter och vare ändock skyldig att efter föreläggande av byggnadsnämnden vidtaga åtgärder för vinnande av rättelse.

§ 45.

Vad i denna byggnadsordning stadgas om tomt skall i tillämpliga delar gälla även tomtplats eller annan stadsäga.

Förklaringar och anvisningar.

KAP. 1.

Om byggnadsnämnden.

§ 1.

Antalet ledamöter i byggnadsnämnden har angivits till fem, enär detta antal torde få anses såsom det normala i de samhällen, varom i denna byggnadsordning är fråga. Ledamöter.

§ 2.

I mom. 1 insätts de sammanträdestider, som vederbörande samhälle finner lämpligt att bestämma. Sammanträden.

Mom. 4 införes endast om vederbörande samhälle finner den däri föreslagna anordningen lämplig. Regeln blir givetvis eljest att suppleanterna äga deltaga såväl i överläggningar som i beslut endast i den mån de ersätta frånvarande ordinarie ledamöter. Suppleanter.

Enligt motiven till byggnadsstadgan böra regler om den ordning, i vilken ersättare skola inträda, meddelas i byggnadsordningen, i den mån de erfordras, varvid bör iakttagas, att bestämmelserna torde böra vara olika, allt eftersom valet sker proportionellt eller icke. Med hänsyn till den olikhet, som sålunda kan föreligga, har någon bestämmelse i ämnet ej intagits i förevarande förslag.

§ 3.

Stadgandet hänför sig till 11 § 3 mom. i byggnadsstadgan. Det är naturligtvis önskvärt, att personer, som hava att vända sig till nämnden, särskilt i frågor om byggnadslov kunna få tillfälle att därvid rådfråga stadsarkitekten eller motsvarande tjänsteman. Bestämmelser härom torde emellertid, därest sådana anses påkallade, böra inrymmas i instruktionen för denne. Expedition.

§ 4.

Vid förslaget upprättande har man utgått från att samhället har egen stadsarkitekt. Skulle så icke vara fallet, utan antingen stadsarkitekt vara gemensam med annat samhälle eller saknas och vara ersatt med annat sakkunnigt biträde, bör stadgandets ordalydelse i enlighet därmed jämkas. Stadsarkitekt.

Såsom stadsarkitekt bör icke godtagas annan än den, som förutom arkitektutbildning vid högre teknisk läroanstalt även har förvärvat praktisk erfarenhet inom byggnadsfacket och inom området för byggnadsnämnds administrativa verksamhet eller ock på annat sätt förskaffat sig däremot

svarande kompetens. Lämpliga behörighetsvillkor i detta hänseende funnos intagna i Kungl. Maj:ts proposition angående byggnadsstadgan. Då föreskriften härom, såsom i inledningen erinrats, uteslutits ur stadgan, har densamma i stället intagits såsom mom. 2 i förevarande paragraf.

Kungörandet av ledig stadsarkitektstjänst torde utom i post- och inrikes tidningar böra ske i den tekniska fackpressen. En ansökningstid av eventuellt ända till 45 dagar har synts erforderlig, enär stadsarkitektsbefattningarna i allmänhet torde komma att rekryteras i första hand bland privat praktiserande arkitekter, för vilka torde krävas relativt lång betänketid och rådrom för övriga förberedelser.

Bestämmelsen gäller endast det fall, att samhället har egen stadsarkitekt. Gäller det åter att tillsätta en befattning, vars innehavare skall betjäna flera samhällen, torde detta lättare ordnas i den formen, att ett samhälle utser en person, som redan har motsvarande befattning i annat samhälle, förutsatt naturligtvis att hans anställningsvillkor i sistnämnda ort ej lägga hinder i vägen för honom att åtaga sig den nya befattningen. Något egentligt ansökningsförfarande torde väl i det senare fallet ej ifrågakomma.

KAP. 2.

Om byggnads yttre och inre anordnande m. m.

§ 5.

I denna paragraf innefattas de närmare föreskrifter, som enligt byggnadsstadgan 38 och 39 §§ skola i mån av behov meddelas i byggnadsordning. De utgöra en tillämpning av den dispensrätt, som stadgats i 13 § i stadsplanelagen i fråga om nybyggnad i strid mot stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser.

Det synes lämpligast att i byggnadsordningen visserligen fastslå vissa maximimått men å andra sidan lämna byggnadsnämnden en viss frihet att efter omständigheterna medgiva avvikelser från desamma, då det torde vara önskvärt, att i fråga om detaljer, som i så hög grad som de här behandlade inverka på byggnadsformgivning, de byggande icke bindas mer än nödigt. — Beträffande de särskilda måttbestämmelserna torde dessa i viss mån få anpassas efter den å olika orter rådande praxis. De föreslagna måtten hava emellertid synts i allmänhet vara lämpliga.

I åtskilliga byggnadsordningar stadgas, att balkonger och burspråk och dylikt icke må läggas närmare granntomt än exempelvis 2 m. Det har synts lämpligare att göra detta avstånd beroende av utsprångets storlek, så att ett mindre utsprång må kunna förläggas närmare tomtgränsen än ett större. Härigenom tages tillbörlig hänsyn till utsprångets mer eller mindre skymmande beskaffenhet. Förbises bör dock ej, att byggnads-

Utsprång
utöver gator
och andra
byggnadsfria
områden.

nämnden alltid har skyldighet att, oberoende av avståndet, pröva huruvida anordningen i det föreliggande fallet vållar obehag för granne och av denna anledning icke bör tillåtas. Att stadga olika mått för bredare och smalare gata har ej ansetts nödigt med hänsyn till de relativt små maximimåtten, men givetvis bör vid prövning i varje särskilt fall stor hänsyn tagas till såväl gatubreddens som väderstreckets.

Vid prövningen bör även tillses att balkong, burspråk och dylikt erhåller lämplig anordning med hänsyn till lägenheter i samma hus, exempelvis i förhållande till undervarande fönster.

§ 6.

Från regeln, att portar och dörrar icke få vid öppnandet skjuta utom tomtgränsen, kunna vissa undantag tänkas ifrågakomma, såsom vid utgångar från offentliga samlingslokaler, garage etc. Härom stadgas närmare i § 27.

Utåtgående
portar m. m.

§§ 7 och 8.

Dessa paragrafer handla om grundens och källarens anordning och isolering.

Det har ansetts lämpligast att icke i normalförslaget ange något visst mått å vad som kan anses som frostfritt djup, enär detta givetvis växlar i hög grad i olika delar av landet. Hinder möter uppenbarligen ej att i varje byggnadsordning införa det för orten lämpliga måttet. Sker detta ej, åligger det byggnadsnämnden att bilda sig en uppfattning därom och tillämpa denna vid prövningen av förekommande ärenden.

Grundmur
samt isole-
ring av
grundmur
och källare.

§ 9.

Här upptagna föreskrifter om murtjocklek avse att trygga såväl hållfastheten som värmeisoleringen och motsvara de mått, som enligt praxis pläga tillämpas i större delar av landet. Där emellertid i vissa landsdelar tillämpas andra mått, som med hänsyn till klimatförhållandena visat sig på orten lämpliga, böra givetvis dessa mått införas i byggnadsordningen.

Yttre och
inre murar
och väggar.

§ 10.

Här samt i §§ 11 och 12 inrymmas bestämmelserna om brandmur, utgörande ett komplement till byggnadsstadgans 53 §.

I 53 §, andra stycket, i byggnadsstadgan föreskrives, att i byggnadsordning må meddelas bestämmelser om, bland annat, rätt att medgiva befrielse från uppförande av brandmur. Detta får dock ske endast i fall, som angivas i byggnadsordningen, varjämte förutsättas särskilda skäl för ett dylikt medgivande. I § 10 mom. 2 och 3 i föreliggande förslag angivas de fall, där sådana skäl syntes vara för handen. Beträffande huvudbyggnader avses här praktiskt taget endast så kallade radhus eller kopplade hus. För sådana anläggningar torde det emellertid ligga i sakens natur, att det icke från det allmännas synpunkt är nödigt att an-

Brandmur.

ordna brandmurar i alla tomtgränser, utan att det är tillfyllest, att dylika inläggas i sådant antal, att hela huslängan, betraktad såsom en enhet, kommer att uppdelas i lämpliga delar genom brandmurar. Storleken av de särskilda delarna kan givetvis bliva föremål för olika meningar. Det här föreslagna måttet torde emellertid i allmänhet få anses lämpligt. Rörande möjlighet att i de tomtgränser, där brandmur anses behöfvig, göra denna gemensam meddelas bestämmelser i § 11. I övrigt har skäl ansetts saknas att medgiva undantag annat än för uthus (se mom. 3).

För gemensam brandmur bör, såsom här i mom. 2 angivits, i regel fordras överenskommelse mellan de därav berörda tomtägarna. Från denna regel synes dock ett undantag vara befogat i avseende å radhus eller koppelade hus. Väckes fråga om obligatorisk gemenskap i dylika fall, torde emellertid sådan icke böra stadgas i byggnadsordningen utan genom stadsplanebestämmelser.

Rörande brandmurs material torde det vara riktigt att i normala fall fordra tegel. I mom. 5 har emellertid inrymts möjlighet att använda annat lämpligt material av motsvarande egenskaper. Lämpligt har dock ansetts att i varje fall fordra massivt material.

Det måste vara såväl byggnadsnämndens som stadsplanebestämmelsernas uppgift att i möjligaste mån förhindra uppkomsten av brandmurar, som ej kunna väntas bliva förbyggda inom rimlig tid. Skulle en icke motbyggd brandmur ej kunna undvikas, bör den dock givas ett såvitt möjligt prydligt utseende. Härom stadgas i mom. 8.

§ 11.

Gemensam
brandmur.

I 53 §, andra stycket, i byggnadsstadgan förekommer även stadgande att, där särskilda skäl det påkalla, i byggnadsordningen må meddelas bestämmelser om rätt att hava gemensam brandmur för byggnader, uppförda å varandra angränsande fastigheter.

Såsom i motiveringen till nämnda stadgande framhålles, har man härmed avsett att giva stadgans stöd åt den på vissa orter vanliga anordningen att hava gemensam brandmur. Emellertid har tillika framhållits, att anordningen väl kan vara lämplig för mindre byggnader men knappast i andra fall. I enlighet med denna uppfattning har här i normalförslaget ansetts böra medgivas att vid nybyggnad anordna gemensam brandmur endast i hus om högst två våningar. Om någon stad skulle finna önskvärt, att denna rätt utvidgas till större hus, torde detta böra ske med synnerlig försiktighet med hänsyn till de olägenheter, som lätteligen uppstå, då det gäller att upplösa en redan träffad gemenskap i avseende å brandmur. Särskilt gäller detta sådan gemensam mur, som är uppförd med hälften å vardera tomt. Mindre olägenheter vållas av det fall, då ägare av brandmur tillåter granne att mot hans brandmur uppföra hus utan egen brandmur. Även detta är dock en undantagsanordning, som endast bör tillåtas i särskilda fall. I intet fall synes det vara lämpligt

att, såsom i någon byggnadsordning torde hava skett, rent av betrakta det såsom en skyldighet att, om granne det äskar, underkasta sig gemensamma anordningar i fråga om brandmur.

§ 12.

Stadgandet avser att vinna garanti för att anordning, som i § 11 sägs, ej tillkommer utan att ordningen för gemenskapens upplösning är på ett tillfredsställande sätt reglerad.

Upphävande
av gemenskap
till
brandmur.

I vad mån i övrigt bestämmelser i förevarande avseende kunna vara erforderliga torde böra bedömas med hänsyn till å varje ort rådande särskilda förhållanden.

§ 13.

Ansluter sig till 54 §, första stycket, i byggnadsstadgan. Att i byggnadsordningen meddela några detaljbestämmelser angående byggnadsavdelande med brandsäkra eller brandhårdiga väggar har dock ej ansetts lämpligt, utan torde byggnadsnämnden böra därom förordna i varje särskilt fall.

Brandskydd.

§ 14.

Utöver vad här säges rörande bjälklag samt de bestämmelser, som i § 15 meddelas om brandbottnar, hänvisas till de hållfasthetsregler, som bifogas förslaget (se Del IV).

Bjälklag.

Beträffande trossfyllning må särskilt erinras om vikten av att densamma på lämpligt sätt behandlas till förhindrande av spridning av ohyra och svamp.

§ 15.

Ansluter sig till 54 §, andra stycket, i byggnadsstadgan. På vissa orter torde man hittills hava åtnöjt sig med att fordra brandsäkert bjälklag över pannrum, tvättstuga och dylikt; och torde i sådant fall böra övervägas, huruvida föreskriften må anses tillfyllest eller om en skärpning bör vidtagas.

Brandsäkert
bjälklag.

Beträffande mom. 2, 3 och 4, avseende brandbotten, må framhållas, att desamma synas obehövlige i samhällen, där hustyper av däri avsedd höjd ej förekomma, varför de icke torde böra införas i dessa orters byggnadsordningar.

§ 16.

Mom. 1 och 2 ansluta sig till 55 § i byggnadsstadgan. Stadgans uttalande om, att hänsyn bör tagas till gällande bestämmelser i fråga om byggnaders höjd och inbördes avstånd samt övriga ortsförhållanden, har ej syntts böra föranleda några lindrigare bestämmelser för vissa områden vid det förhållandet, att enligt 80 § i byggnadsstadgan ekonomi-

Yttertak.

byggnader å jordbruksfastighet inom icke stadsplanlagda områden ej falla under paragrafens bestämmelser.

Bestämmelserna i mom. 3 och 4 torde böra inflyta, ehuru direkt anvisning därom icke återfinnes i byggnadsstadgan.

Mom. 5 ansluter sig till byggnadsstadgans 59 §.

§§ 17 och 18.

Trappor.

Ansluta sig till 57 § i byggnadsstadgan.

Måtten å trappas bredd hava här minskats i jämförelse med vad hittills pläгат fordras, enär befogade önskemål därom framkommit. För raka trappor hava måtten gjorts mindre än för svängda, enär de förra äro lättare att passera. De mindre måtten gälla dock ej trapplanen, vilkas bredd måste vara större för att möjliggöra transport av möbler.

Utöver vad här stadgas om trappors beskaffenhet kan byggnadsnämnden med stöd av § 27 meddela erforderliga ytterligare föreskrifter beträffande lokaler, avsedda att samtidigt inrymma ett större antal människor.

En något omstridd fråga gäller det antal lägenheter, som bör tillåtas i varje trapplan. Då man här stannat vid att räkna med högst fyra med kök försedda lägenheter i varje trapplan, synes detta vara ett maximum, som i regel ej behöver överskridas. Genom bestämmelsens avfattning möjliggöres dock anordnande därutöver av lägenheter utan kök.

§ 19.

Ventilation.

Enligt 49 § i byggnadsstadgan skall bonings- och arbetsrum vara försett med lämplig luftväxlingsanordning, varom må närmare stadgas i byggnadsordning.

Att det bör sörjas såväl för införande av den friska luften som för avlägsnande av den förbrukade, är en allmängiltig regel, som därför här upptagits. I fråga om sättet för tillgodoseende av detta krav fordrar hälsovårdsstadgan allenast, att till varje boningsrum skall finnas öppningsbart och lämpligt placerat fönster. Detta innebär dock ofta icke någon tillfyllestgörande lösning av ventilationsfrågan. Att i byggnadsordningen upptaga några detaljbestämmelser angående de andra anordningar, som i sådana fall böra tillgripas, torde dock möta svårighet. Det torde få ankomma på byggnadsnämnden att i varje särskilt fall avgöra, om annan ventilationsanordning behöves, samt i så fall bedöma effektiviteten av de olika system, som kunna ifrågakomma. Härvid bör nämnden särskilt uppmärksamma svårigheten att åstadkomma behövlig luftväxling i centraluppvärmningsbyggnader, en svårighet som i hög grad kan minskas genom att i varje rum anordna friskluftsintag.

För vissa utrymmen i bostaden, i vilka behovet av ventilation är särskilt framträdande, har dock ansetts böra i byggnadsordningen inflyta

en antydning om beskaffenheten av den ventilationsanordning, som bör komma till användning.

Flera olycksfall med dödlig utgång ha ådagalagt behovet av kontinuerlig lufttillförsel utifrån i pannrum för centraluppvärmning, i varje fall där mer än en panna finnes, varför ett stadgande härom ansetts böra inflyta.

Angående ventilationskanalers dimensioner stadgas närmare i § 23.

§ 20.

Mom. 1. Det har ansetts önskvärt att i byggnadsordningarna få införda några bestämmelser ägnade att trygga en lämplig beskaffenhet av bostadslägenheter, såvitt utrymmet angår. Särskilt har denna fråga fått aktualitet genom de under senare år högt uppdrivna byggnadskostnaderna å vissa orter, vilka lockat de byggande att i allra högsta grad söka spara på utrymme.

Att i normalbyggnadsordningen införa några bestämda rumsmått har emellertid ej ansetts lämpligt med hänsyn till de å olika orter växlande förhållandena. Ett påpekande i förevarande avseende har dock synts erforderligt i detta moment.

För att emellertid i någon mån tjäna till ledning vid bedömande av hithörande frågor, har byggnadsstyrelsen verkställt en utredning, vilken givit till resultat, att till varje bostadslägenhet, avsedd till familjebostad, borde höra ett boningsrum om minst 15 kvm golvyta. För övriga boningsrum skulle krävas ett minimum av 9 kvm och i enstaka undantagsfall 6 kvm. Det måste dock betonas, att alla dessa mått äro minimimått, som endast med stor tvekan kunna förordas. Å orter, där de ekonomiska förhållandena ej påkalla deras tillämpning, böra utrymmeskraven sättas högre. Vad särskilt angår måttet 6 kvm, bör detta ej ifrågakomma annat än då det är nödvändigt för att bereda tillgång till skilda sovrum för olika familjemedlemmar eller beträffande jungfrukammare, där luftförbindelse med kök i allmänhet lätt kan ernås; i varje fall måste härvid uppställas krav på anordningar för möjliggörande av en kraftig luftomsättning.

Mom. 2 innefattar regler om boningsrums höjd i anslutning till 51 § i byggnadsstadgan. Det däri angivna lägsta måttet 2,10 m har dock ansetts böra tillämpas endast under villkor att fråga är om enstaka rum i lägenhet, att svårighet möter att ernå eljest föreskrivna minimihöjd, exempelvis för vindsrum, samt att luftkuben ej understiger 16 kbm.

Mom. 3 meddelar en allmän föreskrift om ljudisolering av bostadslägenhet. Ehuru det torde ligga i den byggandes eget intresse att sörja för detta, har dock frågans sociala betydelse ansetts vara så stor, att kravet synts böra komma till uttryck i byggnadsordningen.

Mom. 4 bör ses i sammanhang med vad i 16 § 2 mom. i byggnadsstadgan säges om beredande genom stadsplanebestämmelser av möjlighet till inredande i byggnader av lägenheter med genomgående luftväxling och di-

Bonings- och
arbetsrum.
Storlek.

Höjd.

Ljud-
isolering.

Solbelys-
ning.

rekt solbelysning. Såsom komplement till detta stadgande har ansetts böra uppställas krav på att de möjligheter, som stadsplanen i detta hänseende må hava berett, verkligen utnyttias. Kravet är emellertid icke kategoriskt. I större hyreshus med smålägenheter torde det beklagligtvis icke vara möjligt att alltid tillgodose detsamma.

§ 21.

Golv i för-
stuga, tvätt-
stuga m. m.

Paragrafens första moment avser brandsäkert golv och ansluter sig till 57 § i byggnadsstadgan.

Andra momentet avser att skydda bjälklagen mot fukt från tvättstugor m. fl. dylika utrymmen.

§ 22.

Inre tak och
väggar av trä.

I större hyreshus torde för minskande av brandfaran anses självfallet, att tak och väggar av trä göras brandhårdiga, vilket i allmänhet sker genom revetering. Var gränsen skall dragas för detta krav, torde däremot vara föremål för delade meningar. Förslaget har stannat vid att uppställa denna fordran beträffande hus med mer än fyra lägenheter för bostads- eller affärsändamål. Ett visst utrymme må dock här medgivnas åt det byggnadsskick, som å de särskilda orterna kan vara vanligt.

§§ 23—26.

Skorstenar
m. m.

Dessa paragrafer innefatta de föreskrifter om skorstenar, eldstäder, impipor, avgasningsrör, luftkanaler, som enligt 56 och 58 §§ i byggnadsstadgan skola meddelas i byggnadsordning rörande byggnad i allmänhet.

Spis.

Då i § 25 talas om spis, avses därmed icke gasspis eller elektrisk spis. Sådana kunna uppsättas mot trävägg, försedd med flamskyddande beklädnad.

§ 27.

Eldfarliga
inrättningar.

Mom. 1 innefattar regler om försiktighetsmått, som enligt 58 § i byggnadsstadgan böra meddelas vid eldfarliga inrättningar. Vissa allmänna föreskrifter avses att i särskild ordning meddelas beträffande garage. Att i övrigt meddela generella regler har icke ansetts möjligt, utan torde bestämmelser i varje särskilt fall få meddelas av byggnadsnämnden, som emellertid bör hava att därom samråda med brandchefen.

Mom. 2 upptager regler om samlingslokaler, som avses i 57 § i byggnadsstadgan (jämför 58 §).

Under stadgandet falla, bland annat, följande särskilda slag av lokaler, nämligen:

Hotell och pensionat. Härom gäller kungl. stadgan ang. hotell- och pensionatrörelse av den 8 juni 1917.

Biograflokaler. Förslag till förordning med bestämmelser om bland annat biografers anordnande har av Kungl. Maj:t förelagts 1932 års riksdag.

För vissa andra offentliga samlingslokaler utarbetades förslag till bestämmelser av den s. k. brandskyddskommissionen, vilket förslag emellertid ännu icke föranlett någon åtgärd.

Beträffande dessa och andra lokaler av beskaffenhet att kräva särskilda åtgärder till förekommande av eldsvåda eller för att bereda de innevarande trygghet vid eldfara torde böra gälla, att, i den mån tillräckliga föreskrifter finnas i annan författning meddelade, dessa skola tillämpas, men att i den mån så icke skett byggnadsnämnden, likaledes efter brandchefens hörande, har att meddela erforderliga föreskrifter i varje särskilt fall.

§ 28.

Kontrollen över skyltväsendet är i vissa städer lagd i byggnadsnämndens hand, i andra åter tillkommer denna uppgift polisen, men i de flesta städer och samhällen torde kontrollen vara ingen eller helt obetydlig. Enligt byggnadsstadgans 61 § kan i byggnadsordningen stadgas, att tillstånd till skyltning skall sökas hos byggnadsnämnden, och i § 35 i föreliggande förslag är ett sådant stadgande infört.

Skyltar.

I här förevarande paragraf redogöres för vad som är att anse såsom skylt. Därjämte fastställs visst minimimått för dess höjd över gatan. Ett utsprång över gatan av 1.20 m och ett höjdmått å skylt av 1 m har ansetts vara för de allra flesta fall fullt tillräckligt. För rent tillfällig skyltning, såsom vid en realisation, en basar eller dylikt, kan dock en större skylt t. ex. i form av en flagga vara på sin plats, och likaså bör det vara tillåtet att frångå de allmänna måttbestämmelserna vid en gata med stor bredd eller ett affärsstråk. Ävenledes kan det vara befogat eller rent av i det allmännas intresse, att vissa lokaler eller byggnader på ett mera i ögonen fallande sätt giva sitt ändamål tillkänna, och byggnadsnämnden bör därför även i sådana fall hava möjlighet att dispensera från de eljest gällande maximimåtten.

Stadgandet avser endast anordnande av nya skyltar. I vad mån bestämmelser böra införas, som möjliggöra ingripande med hänsyn till de intressen, som byggnadsnämnden har att bevaka beträffande skyltar, som anordnats före byggnadsordningens tillkomst, torde få bero på övervägande i varje särskilt fall.

KAP. 3.

Om gård och dess anordnande m. m.

§§ 29—31.

Innehålla de bestämmelser om gård, förgård m. m., som erfordras på grund av 44, 45 och 46 §§ i byggnadsstadgan. Den i § 29 mom. 2 omfördälda befrielsen från anordnande av körbar förbindelse till gård åsyftar

Gård, stängsel, plantering m. m.

sådana fall, då gården är överbyggd eller då gemensam gård anordnas för flera tomter i ett kvarter, ävensom då terrängens beskaffenhet försvårar inkörsel till gården från gatan.

Angående plantering stadgas särskilt i § 30 och angående stängsel i § 31.

§ 32.

Avledande
av regn- eller
spillvatten.

Här har ansetts lämpligt att, enligt förebild i åtskilliga byggnadsordningar, intaga föreskrift om skyldighet för tomtägare att dränera sin tomt till undvikande av olägenhet för angränsande tomt.

§ 33.

Provisorisk
byggnad.

Ansluter sig till 43 § i byggnadsstadgan, enligt vilken för byggnad, som är avsedd att kvarstå endast viss kort tid, må i byggnadsordningen stadgas den lindring i gällande bestämmelser, som kan anses påkallad, där ej vanprydnad eller annan olägenhet därav föranledes. Det har ansetts lämpligt att här begränsa denna rätt till de fall, då nämnden finner lindringen påkallad med hänsyn till byggnadens ändamål och det kan ske utan att sundheten och brandsäkerheten därigenom sättes i fara. Vidare synes nämnden böra bestämma den tid, som tillståndet att hava sådan byggnad kvarstående skall äga giltighet.

KAP. 4.

Om byggnadslov.

§ 34.

Nybyggnad.

I denna paragraf innefattas de föreskrifter rörande till ansökan om byggnadslov hörande handlingar och ritningar, som enligt 62 § i byggnadsstadgan skola meddelas i byggnadsordning. De här uppställda fordringarna överensstämja med vad som i praxis visat sig vara lämpligt.

Mom. 12 innebär givetvis att handlingar icke skola fordras i vidare mån än så finnes nödigt. Att i byggnadsordningen närmare specificera de lättnader, som kunna medgivas, låter sig dock svårligen göra, utan bör lämpligen sökanden i ämnet samråda med vederbörande tjänsteman.

I förslag till formulär till ansökan om byggnadslov har intagits en erinran om att byggnadslov icke fritager sökanden från skyldigheten att i förekommande fall söka jämväl hälsovårdsnämnds tillstånd till byggnadsåtgärd.

§ 35.

Annan åtgärd än
nybyggnad.

Enligt 61 § 2 mom. i byggnadsstadgan må i byggnadsordningen bestämmelser meddelas, huruvida och i vad mån byggnadsnämnds lov erfordras för vidtagande av vissa åtgärder, som icke innefattas i de i 61 § 1 mom. uppräknade fall, då byggnadslov skall sökas. I förslaget hava här upp-

tagits samtliga de i förstnämnda moment uppräknade åtgärderna. Vissa begränsningar hava dock föreslagits.

Beträffande ledningsarbeten har byggnadsnämnds lov ansetts erforderligt endast i den mån sådan åtgärd berör byggnadens konstruktion eller åsyftar att möjliggöra lokals användning till visst ändamål såsom till badrum, utrymme för matlagning och dylikt. Stadgans anvisning, att lämpligt ordnad samverkan med andra kommunala myndigheter i sådana frågor bör föreskrivas, har synts lämpligen kunna uppfyllas genom föreskrift, att ansökan om byggnadsnämndens tillstånd till sådan åtgärd skall åtföljas av bevis att vederbörande kommunala verk lämnat sitt medgivande.

I fråga om underhållsarbeten eller andra reparationsåtgärder å byggnad har ansetts tillräckligt att fordra byggnadslov, då åtgärden är av sådan omfattning, att den bör jämföras med ombyggnad.

Av åtgärder, som påverka byggnads utseende eller stadsbilden, hava medtagits dels utbyte av takbeläggningmaterial och omfärgning eller andra åtgärder berörande byggnads yttre, dels skyltning i den mån detta angivits i § 28, dels ock plantering, dock endast i den mån den avser förgård eller ock sådan inre kvartersmark, där byggnadsnämnden med stöd av 45 § i byggnadsstadgan förelagt tomtägare att anordna plantering, ävensom för annan anordning å förgård än plantering.

I fråga om formerna för sådant byggnadslov, som här avses, behöver givetvis ej uppställas fordran på andra handlingar och ritningar än sådana som äro erforderliga för att nöjaktigt beskriva och åskådliggöra det avsedda förslaget. I regel torde varken kartor eller ritningar vara behöfliga i här åsyftade fall. Å byggnadsnämnden ankommer att i varje fall pröva, vilka handlingar som erfordras.

KAP. 5.

Om byggnadsarbetes övervakande.

Besiktningar.

§§ 36 och 37.

Här innefattas de närmare föreskrifter om besiktning av byggnadsföretag och annat arbete, som enligt 73 § 3 mom. i byggnadsstadgan skola meddelas i byggnadsordningen. Besiktningar.

Vad här föreslagits rörande de tillfällen, då besiktning skall ske, överensstämmer med stadgan samt innefattar därutöver erforderliga kompletteringsbestämmelser. Byggnadsnämnden bör emellertid äga att föreskriva ytterligare besiktningar i mån av behov, exempelvis för undersökning av trossfyllning, liksom även att eftergiva å de uppställda reglerna, om det gäller ett mera obetydligt arbete.

Enligt stadgan bör, då arbete avser bonings- eller arbetsrum, vid besiktningarna lämpligt samarbete med hälsovårdsnämnden åvägbringas. Detta krav tillgodoses i förslaget genom föreskrift, att vid slutbesiktning av sådana rum hälsovårdsnämnden skall i god tid underrättas. Sådan underrättelse har ock ansetts böra meddelas brandchefen, då företagets beskaffenhet därtill föranleder.

Vid stadgeförslagets framläggande yttrade departementschefen, att ett från brandtekniskt håll uttalat önskemål om närmare föreskrifter rörande undersökning av rökrör m. m. före användningen i mån av behov torde kunna tillgodoses vid utarbetande av förslag till mönsterbyggnadsordningar. Emellertid finnes i det inom kommunikationsdepartementet på sin tid utarbetade förslaget till brandordning, vilket torde hava tillämpats i de flesta samhällen, i § 34 intagen föreskrift dels därom, att det åligger skorstensfejaren att med noggrann uppmärksamhet följa byggnadsföretag och därvid tillse, att alla rökgångar, eldstäder, imrör, ventilationsrör m. m. bliva författningsenliga och för sitt ändamål lämpliga, och att, om därvid förekommer anledning till anmärkning, anmäla sådant hos byggnadsnämnden, dels ock att nybyggnad eller byggnad, som undergått till nybyggnad hänförlig ändring, ej må, så framt eldstad eller rökgång däri förekommer, tagas i bruk, innan densamma på av byggnadsnämnden gjord anmodan blivit av skorstensfejare undersökt och godkänd i anseende till rökgångar och eldstäder, varom hans skriftliga besked skall till nämnden avlämnas.

Med hänsyn härtill torde å de orter, där denna föreskrift finnes i brandordningen, något ytterligare behov av regler i ämnet ej föreligga. Enligt 67 § i byggnadsstadgan skall denna föreskrift givetvis iakttagas även av byggnadsnämnden. I samhällen, där lämplig föreskrift i ämnet ej finnes i brandordningen, bör emellertid undersökas, om sådan föreskrift bör åvägbringas, antingen i brandordningen eller i byggnadsordningen.

Den kontroll över byggnads läge, som avses i 72 § i byggnadsstadgan, faller icke under nu ifrågavarande besiktningar. Bestämmelse om sättet för anordnande av denna kontroll har emellertid icke ansetts böra iakttagas i normalförslaget, när det givetvis beror på förhållandena å varje särskild ort, vilken personal byggnadsnämnden för ändamålet har till sitt förfogande.

Ansvarig arbetsledare.

§ 38.

Ansluter sig till 76, 77 och 78 §§ i byggnadsstadgan.

Enligt 76 § kan i byggnadsordningen medgivas att erforderlig teoretisk kunskap må styrkas på annat sätt än genom intyg från byggnadsyrkeskola, varjämte för mindre betydande arbete ytterligare må medgivas eftergift i fråga om de eljest föreskrivna kompetensvillkoren. Bestäm-

melser i båda dessa hänseenden hava här föreslagits. Den rätt att för visst särskilt fall medgiva undantag, som stadgan tillerkänner byggnadsnämnden, beröres icke av dessa bestämmelser.

För sådant arbete, vars ledning kräver speciell utbildning eller erfarenhet, må enligt 76 § i byggnadsstadgan ytterligare kompetensvillkor för arbetets ledning stadgas i byggnadsordningen. Föreskrift härom har ansetts påkallad beträffande vissa konstruktioner av järn eller betong.

Skyddsanordningar, byggnadsställningar m. m.

§§ 39—42.

Innefatta föreskrifter om försiktighetsmått vid byggnadsarbete i anslutning till 79 § i byggnadsstadgan.

KAP. 6.

Allmänna bestämmelser.

§ 43.

Här återfinnes den förut omförmälda bestämmelsen om Konungens befallningshavandes rätt att i särskilda fall meddela undantag från byggnadsordningens föreskrifter. Såsom förut omnämnts synes i fall, då byggnadsnämnds sakkunniga biträde är tillräckligt kvalificerat för sin uppgift, dispensbefogenheten kunna överflyttas till byggnadsnämnden.

§ 44.

Bestämmelserna ansluta sig till 1 och 120 §§ i byggnadsstadgan. Stadgans föreskrifter innebära, att förutom det nya institutet dagsböter även kunna för smärre förseelser förekomma penningböter. I föreliggande förslag hava endast föreskrivits dagsböter, vilket bör vara det normala. Skulle penningböter anses i vissa fall lämpligare, böra dessa fall i byggnadsordningen särskilt angivas.

§ 45.

Denna bestämmelse är givetvis nödvändig med hänsyn till byggnadsordningens liksom byggnadsstadgans utsträckta tillämplighetsområde. Motsvarande bestämmelse i byggnadsstadgan återfinnes i 36 § 2 mom.

1

1. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

2. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

3. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

4. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

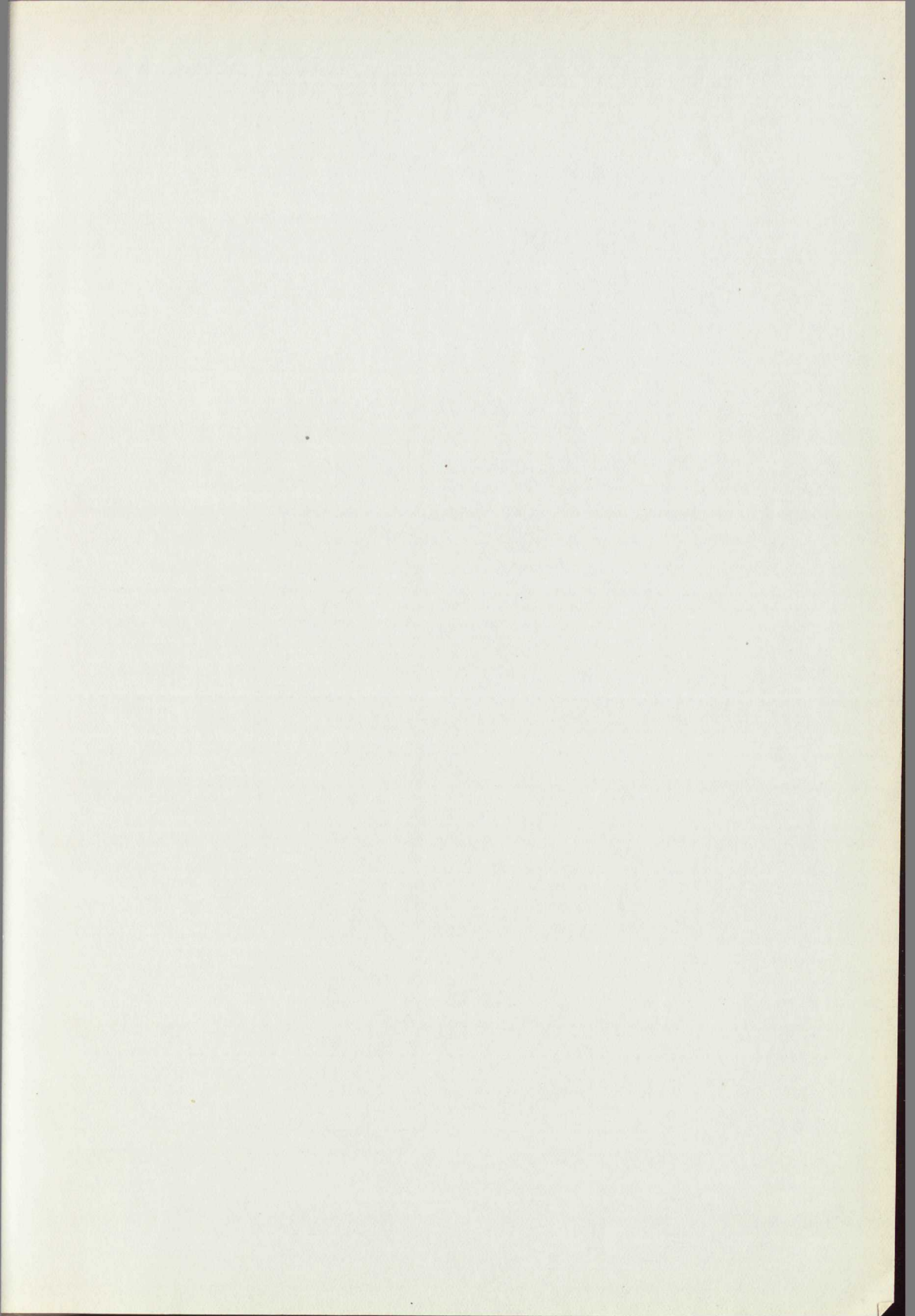
5. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

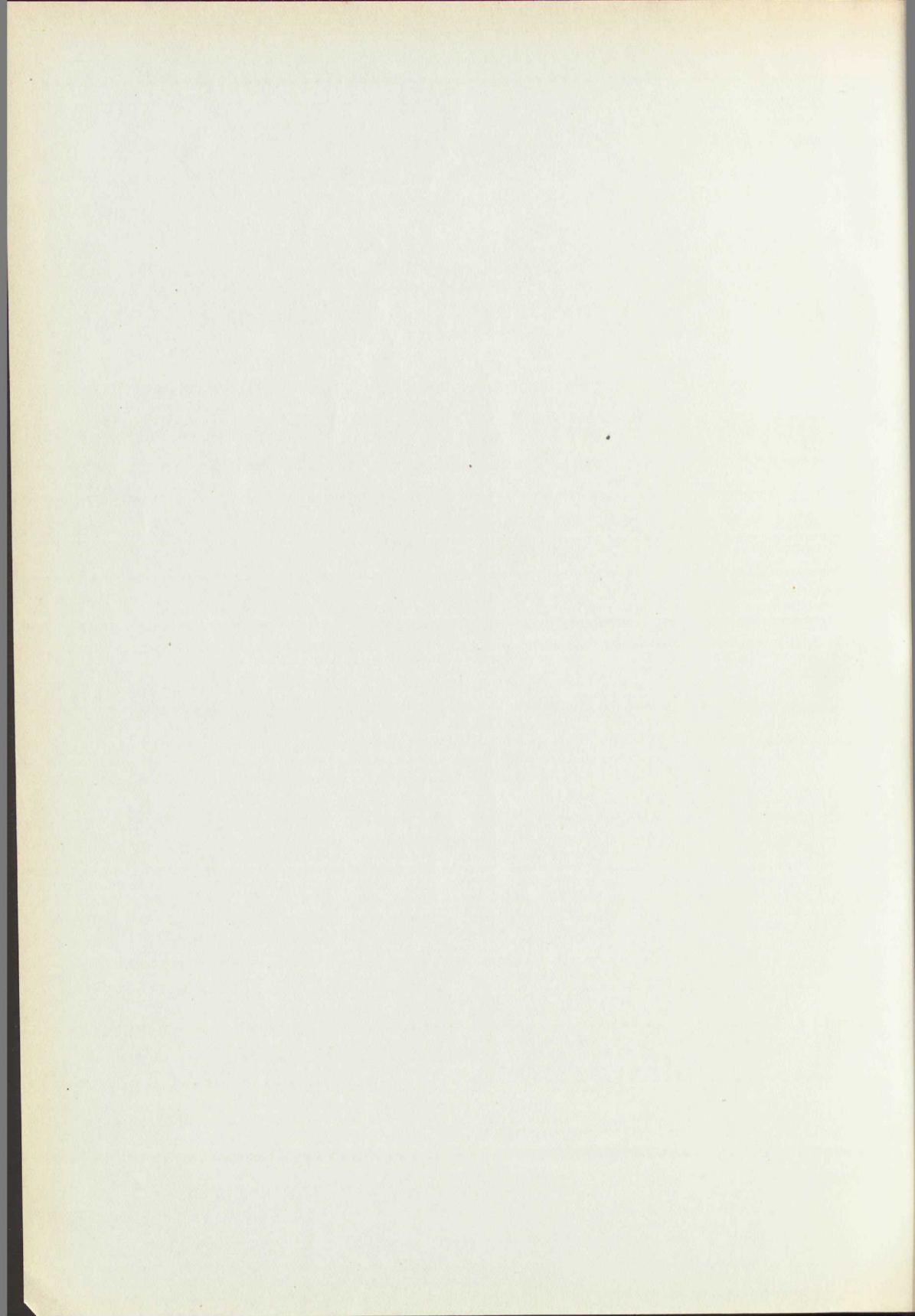
6. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

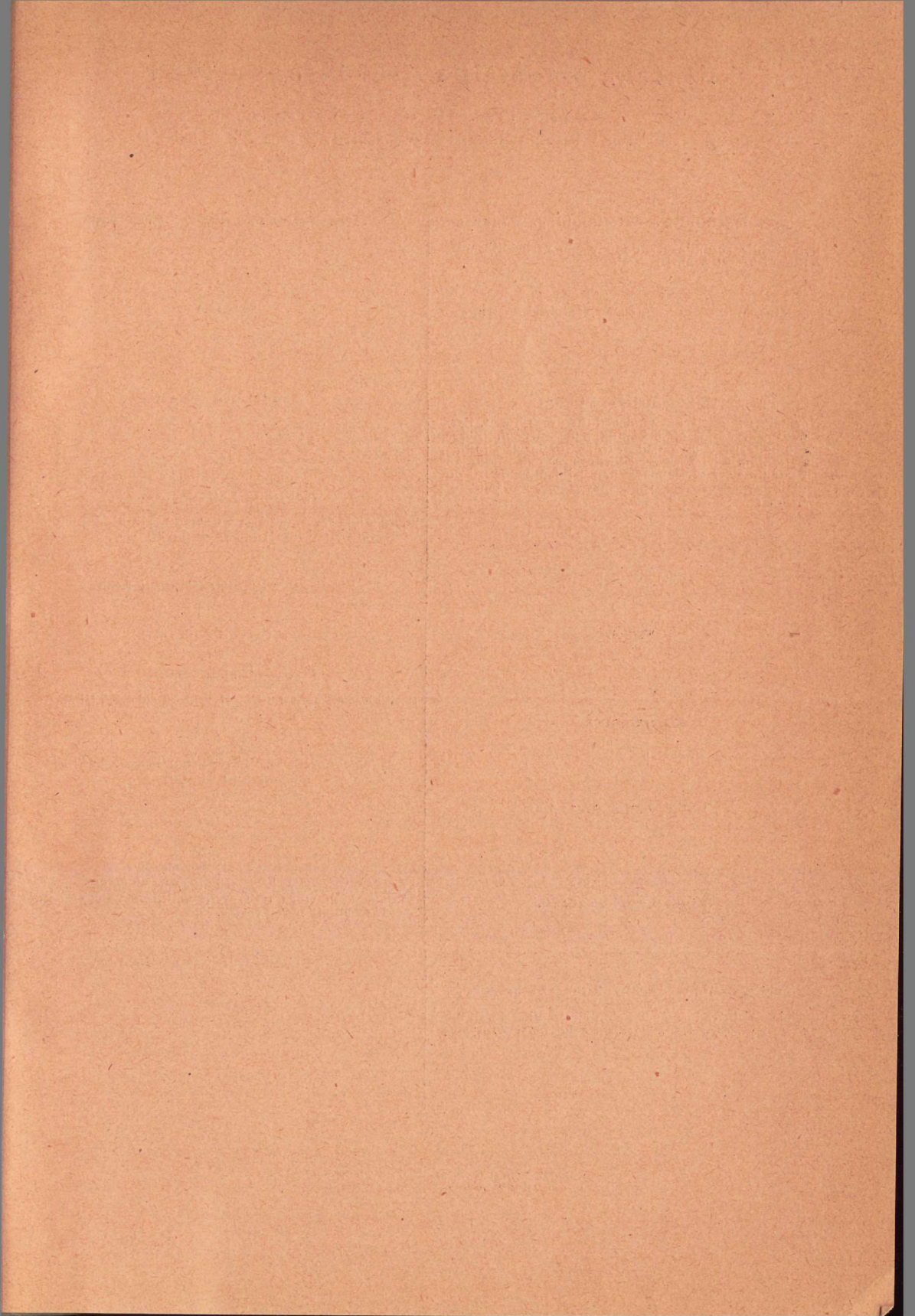
7. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

8. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

9. Die in der Einleitung angegebenen Punkte sind durch den Inhalt des Textes zu erläutern. Die Lösung ist in der ersten Spalte zu geben, die Begründung in der zweiten Spalte.

Statens offentliga utredningar 1932

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande rörande erkännande och verkställighet av utländsk civildom. [2]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 1. Byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle. [6] 2. Byggnadsordning för mindre municipalsamhälle. [7] 3. Byggnadsordningar och utomplansbestämmelser för landsbygden. [8] 4. Bilagor till normalbyggnadsordningar för städer och för landsbygden. [9]

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Sociala jordutredningens betänkande med förslag till vissa ändringar i den sociala arrendelagstiftningen. [1]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande rörande frivilliga sammanslutningar mellan enskilda järnvägar i Skåne m. m. [5]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Dödlighetsantaganden för livränteförsäkring. [4]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Luftförsvarsutredningens betänkande. Utredning beträffande hemortens och civilbefolkningens skyddande vid luftanfall mot Sverige. [3]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.